

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

ВАСЮК НАТАЛІЯ ОЛЕГІВНА

УДК 351.77:005.591.4

**ТРАНСФОРМАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ
ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я**
Спеціальність 25.00.02 – механізми державного управління

Реферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора наук з державного управління

Київ – 2024

Дисертацією є рукопис

Робота виконана на кафедрі національної економіки та публічного управління Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, м. Київ

Науковий консультант: доктор наук з державного управління, доцент
ЗАПОРОЖЕЦЬ Тетяна Володимирівна,
Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, професор кафедри глобальної та національної безпеки

Офіційні опоненти: доктор наук з державного управління, професор
заслужений працівник освіти України
Домбровська Світлана Миколаївна,
Національний університет цивільного захисту України,
начальник навчально-науково-виробничого центру

доктор наук з державного управління, професор
Карамішев Дмитро Васильович,
Полтавський державний медичний університет, професор
кафедри медицини катастроф та військової медицини

доктор наук з державного управління, професор
Квітка Сергій Андрійович
Національний технічний університет «Дніпровська
політехніка», професор кафедри державного управління і
місцевого самоврядування

Захист дисертації відбудеться 28 серпня 2024 року об 11⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.006.10 у Київському національному економічному університеті імені Вадима Гетьмана, за адресою: 03057, м. Київ, проспект Берестейський (Перемоги), 54/1.

Із дисертацією можна ознайомитись на офіційному сайті https://kneu.edu.ua/ua/scientific_council/dd-26.006.010/ та в науковій бібліотеці імені М.В. Довнар-Запольського Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана за адресою: 03113, м. Київ, вул. Дегтярівська, 49-Г, ауд. 601.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Наталія ФЕДІРКО

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми зумовлюється різноманітними факторами, зокрема незадовільним станом системи охорони здоров'я, а саме зовнішніми викликами, з яким стикається галузь (російська військова агресія проти України, пандемія COVID-19, спалахи інших інфекційних захворювань та ін.), що посилюють необхідність адаптації системи до нових загроз та реагування на них.

Так, на систему охорони здоров'я в Україні суттєво вплинули військові дії, зокрема руйнування медичної інфраструктури. У зв'язку з цим сфера охорони здоров'я функціонує у надзвичайно інтенсивному режимі. Такі деструктивні зміни медичної інфраструктури та неналежне отримання медичної допомоги піддають серйозному ризику для здоров'я та благополуччя населення, актуалізуючи необхідність прийняття термінових рішень та заходів для відновлення та підтримки системи охорони здоров'я в Україні.

Незадовільний стан системи охорони здоров'я проявляється також і проблемами фінансування галузі, зокрема недостатністю фінансових ресурсів для забезпечення потреб системи; нерівномірним доступом до медичної допомоги, зокрема в сільській місцевості; недостатньою кількістю кваліфікованих медичних працівників, що впливає на навантаження працюючих, а також на якість надання медичних послуг; незадовільним станом медичної інфраструктури; наявністю значних проблем корупції і тіньових коштів в галузі, що створюють серйозні перешкоди для розвитку системи та поглиблюють недовіру громадян до медичного персоналу і владних структур.

Тривала демографічна криза в Україні викликає занепокоєння щодо стану здоров'я населення та соціально-економічного розвитку країни. Підвищення показників смертності населення, зниження рівня народжуваності та старіння населення ставлять під загрозу стабільність системи охорони здоров'я та благополуччя населення.

Після підписання у 2014 році Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, виникла потреба в проведенні низки заходів у сфері охорони здоров'я. Одним із важливих аспектів, який потребує уваги, є гармонізація законодавства України у сфері охорони здоров'я з європейськими стандартами та вимогами, зокрема щодо якості медичної допомоги, реєстрації лікарських засобів та медичного обладнання, організації системи контролю якості. Крім того, Угода передбачає сприяння розвитку медичної інфраструктури, підвищення кваліфікації медичного персоналу, трансформацію системи управління охороною здоров'я з метою підвищення якості, безпечності та доступності медичних послуг для населення.

Протягом останніх років у сфері охорони здоров'я в Україні спостерігається процес трансформаційних перетворень, який був ініційований прийняттям законодавчих актів, таких як Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення». Цей процес також включав запровадження Програми медичних гарантій (ПМГ) та утворення ключових національних агенцій, таких як Національна служба здоров'я України, Центр громадського здоров'я МОЗ та ДП «Медичні закупівлі України». Організаційні зміни (реорганізація) відбулися і в МОЗ та його підпорядкованих установах, а також включали й процеси автономізації

закладів охорони здоров'я, що, у свою чергу, потребує внесення змін до чинного законодавства та прийняття нових нормативно-правових актів.

Отже, сфера охорони здоров'я постійно зазнає змін через розвиток медичної науки, технологій, демографічних та соціально-економічних тенденцій, а також через потреби та очікування громадян. Державна політика, при цьому, відіграє ключову роль у житті суспільства, відслідковуючи та реагуючи на актуальні проблеми розвитку. Подальше удосконалення системи охорони здоров'я України в сучасних соціально-економічних умовах нерозривно пов'язане з підвищенням результативності державної політики у сфері охорони здоров'я. Відтак, актуалізується потреба у дослідженні трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я, що дозволить відповідати на потреби суспільства, забезпечуючи, при цьому доступ до якісної медичної допомоги через удосконалення базових механізмів, зокрема правових, організаційних, фінансових, кадрових, інформаційних та ін.

Теоретико-методологічні основи державної політики, а також механізми її формування та реалізації, шляхи розв'язання основних питань впровадження державної політики у різних сферах життя суспільства в умовах трансформаційних змін досліджували такі вітчизняні та зарубіжні науковці як: В. Андріяш, К. Ващенко, Л. Гаєвська, В. Деріга, С. Домбровська, В. Дрешпак, В. Карлова, О. Карпенко, Ф. Керн, Ю. Ковбасюк, Т. Кондратюк, О. Лаврук, І. Петренко, О. Петроє, А. Сміт, Ю. Сурмін, Н. Федірко, О. Федорчак та ін.

Дослідженням проблем механізмів формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я в Україні та світі займалися такі вітчизняні та зарубіжні науковці: Т. Авраменко, О. Баєва, М. Білінська, Дж. О'Брейн, І. Буряк, Е. Віле, Ю. Гайдаєв, З. Гладун, В. Григорович, Б. Дарчин, І. Демченко, Л. Жаліло, Т. Запорожець, М. Караніколос, В. Князевич, Н. Кризіна, Л. Криничко, К. Кох, Дж. Крістенс, Х. Куан, Є. Кульгінський, В. Лазоришинець, О. Мартинюк, Е. Моссіалос, В. Москаленко, Дж. Олівер, І. Папаніколас, С. Петрова, О. Поживілова, В. Пономаренко, Я. Радиш, А. Рачинський, Д. Раян, Ф. Ринда, І. Рожкова, К. Рохер-Герольд, Т. Савіна, Дж. Сандерс, О. Ситенко, І. Солоненко, Н. Солоненко, І. Сурай, А. Тейлор, С. Томсон, Дж. Фіджерас, Т. Фобістер, О. Шапоренко, Т. Шестаковська, Х. Янг, Н. Ярош та ін.

Питання трансформації сфери охорони здоров'я досліджували у своїх працях такі науковці як: В. Волчек, Д. Гайдаш, В. Галай, Л. Гамбург, Г. Гаро, В. Долот, Д. Карамішев, С. Квітка, О. Корнага, К. Косяченко, І. Кринична, Л. Крячкова, В. Лехан, І. Мартусенко, Т. Миськевич, О. Музика-Стефанчук, Л. Пархета, Н. Решота, А. Роговий, В. Рудий, І. Сазонець, І. Сенюта, Т. Сіташ, З. Скалецька, Г. Слабкий, М. Стефанчук, Н. Ткачова, О. Шекера, В. Юнгер, Т. Юрочко, Н. Якимчук та ін.

Питання розвитку системи громадського здоров'я стали предметом розгляду таких науковців як: Ю. Бойчука, Л. Галієнко, Т. Грузевої, М. Гуліч, Т. Колач, Л. Лотоцької, Л. Рибалко, Т. Семигіної, М. Співака та ін.

Незважаючи на значну кількість наукових праць щодо формування та реалізації державної політики, теоретико-методологічні засади трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я ще не сформовано. Так, деякі наукові дослідження направлені на окремі аспекти цієї проблеми, зокрема: аналізу трансформаційних процесів у сфері охорони здоров'я, а також організаційно-правового, фінансового, кадрового, інформаційного забезпечення галузі

та ін. У зв'язку з цим виникає необхідність наукової розробки проблеми, пов'язаної з трансформаційним механізмом формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я. Актуальність вирішення вказаної наукової проблеми зумовила вибір теми, мету, завдання і структуру дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження проводилося в межах комплексного наукового проєкту Національної академії державного управління при Президентові України «Державне управління та місцеве самоврядування» (ДР № 0199U002827) в рамках науково-дослідних робіт (НДР): «Наукові основи медико-соціальних підходів в державній політиці з охорони здоров'я в Україні» (ДР № 0116U002767); «Формування національної резильєнтності в Україні в умовах соціально-економічної турбулентності» (ДР № 0119U101366.); «Теоретичні і практичні основи функціонування системи підготовки керівних кадрів-лідерів у сфері охорони здоров'я в умовах системних змін» (ДР № 0118U000639).

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є обґрунтування теоретико-методологічних засад трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я України і розроблення практичних рекомендацій щодо його удосконалення.

Для досягнення мети було поставлено такі завдання:

- дослідити базові поняття та категорії трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я;
- визначити стан наукових розробок проблематики трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я;
- окреслити еволюційні характеристики трансформаційних процесів політики охорони здоров'я в Україні та світі;
- охарактеризувати методологічні підходи до дослідження трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я;
- обґрунтувати концептуальні засади формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я та визначити ключові принципи, на яких ґрунтується ця політика;
- провести класифікацію підходів до визначення змісту та принципів реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я;
- дослідити стан функціонування механізмів формування та реалізації державної політики України у сфері охорони здоров'я в контексті сучасних трансформаційних перетворень галузі;
- проаналізувати успішність європейської політики у сфері охорони здоров'я та визначити її вплив на розвиток трансформаційного механізму державної політики у сфері охорони здоров'я України;
- визначити стратегічні напрями удосконалення трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я;
- виробити практико-орієнтовані підходи до реалізації трансформаційного механізму вітчизняної державної політики у сфері охорони здоров'я;
- розробити модель комплексного трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я України.

Об'єкт дослідження – державна політика у сфері охорони здоров'я.

Предмет дослідження – трансформаційний механізм формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я.

Методи дослідження. Теоретико-методологічною основою дисертаційного дослідження є фундаментальні принципи теорії державного управління, державної політики, стратегічного планування, а також наукові праці вітчизняних і зарубіжних науковців тощо.

Для досягнення визначених мети та завдань у дослідженні застосовано загальнонаукові та спеціальні методи, які сприяли отриманню достовірних та об'єктивних результатів, зокрема:

- проблемно-науковий – з метою пошуку раніше не вирішених проблем, обґрунтування актуальності дослідження трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я (Вступ, пп. 1.2, 2.1, 2.2);

- пошуково-бібліографічний – для теоретичного аналізу, а також систематизації джерел дослідження трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я (пп. 1.1, 1.2, 2.1, 2.2, 2.3);

- історико-хронологічний – для дослідження історичних аспектів та еволюційних характеристик трансформаційних процесів державної політики у сфері охорони здоров'я (пп. 1.1, 1.3, 2.2, 4.1, 4.2);

- герменевтичний, семантико-етимологічний – для визначення сутності базових термінів та понять, систематизації, а також розширення понятійно-категорійного апарату дослідження (пп. 1.1, 1.2, 1.4, 2.1, 2.2, 2.3);

- синтезу теоретико-емпіричних даних – використано для аналізу поточного стану, виявлення тенденцій та ідентифікації факторів, які негативно впливають на процеси трансформації сфери охорони здоров'я та формування дієвих механізмів державної політики у галузі (пп. 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5);

- абстрагування, статистичного аналізу, уявного експерименту – з метою обґрунтування припущень щодо впливу державної політики у сфері охорони здоров'я на підтримку соціально-економічного розвитку країни (пп. 2.4, 3.4. 5.1, 5.3);

- компаративного аналізу – при періодизації розвитку трансформаційних процесів у сфері охорони здоров'я, окреслення стратегічних напрямів удосконалення трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я, а також визначенні та порівнянні реалізації європейської політики охорони здоров'я (пп. 1.3, 4.2, 4.3, 4.4);

- індуктивний та дедуктивний – для того, щоб окреслити та проаналізувати наукові дослідження та інформацію з теми дисертаційної роботи (пп. 1.1, 1.2, 2.2, 2.3, 2.4);

- системно-аналітичний, узагальнення та групування – для класифікації та принципів реалізації механізмів державної політики у сфері охорони здоров'я, а також узагальнення проаналізованих джерел, а також обґрунтування об'єктивних висновків та пропозицій за результатами дослідження (пп. 2.3, 5.1, 5.2, 5.3, 5.4);

- прогнозування – для визначення перспективних напрямів впровадження трансформаційного механізму формування і реалізації державної політики (пп. 5.1, 5.2, 5.3, 5.4);

– моделювання – з метою розробки моделі комплексного трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я (п. 5.2, 5.3, 5.4).

Інформаційну базу дисертаційного дослідження становили законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти, статистичні дані, матеріали органів державної влади, документи й аналітичні матеріали міжнародних організацій щодо формування та реалізації політики у сфері охорони здоров'я у світі, наукові розробки вітчизняних та зарубіжних науковців, матеріали періодичних видань тощо.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад та вироблення практичних пропозицій щодо шляхів удосконалення трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я. Конкретні положення, що визначають наукову новизну отриманих результатів, полягають у тому, що:

у перше:

– розроблено Індикативну панель показників досягнення стратегічних напрямів *механізму формування державної політики* у сфері охорони здоров'я в Україні, головна особливість якої полягає в: *комплексному підході* до моніторингу та оцінювання стану досягнення стратегічних напрямів трансформаційного механізму вироблення державної політики у сфері охорони здоров'я в Україні через інтеграцію таких аспектів, як ефективність медичного обслуговування, доступність послуг, фінансова стійкість системи, рівень задоволеності пацієнтів; *можливості відстеження у динаміці* показників та визначення рівня їх досягнення поставленої мети за допомогою встановлення цільових значень для кожного показника, регулярного оновлення та порівняння з фактичними даними на різних етапах реалізації державної політики; *застосуванні кореляційного аналізу взаємозв'язків* між різними аспектами системи охорони здоров'я, зокрема між рівнем фінансування та якістю послуг, ефективністю лікування та рівнем задоволеності пацієнтів, що дозволяє виявити ключові фактори, які впливають на результативність державної політики у досліджуваній сфері;

– розроблено Карту-рубрикатор *механізму реалізації державної політики* у сфері охорони здоров'я в Україні, особливістю якої є її побудова з урахуванням потреби сучасних трансформаційних змін у галузі через: *структурованість і системність* (передбачає структурований підхід до ідентифікації та оцінки базових компонентів механізму, визначення їх функцій та пріоритетних завдань); *узгодженість з потребами сфери охорони здоров'я та повноту охоплення* (ґрунтується на основі аналізу поточного стану системи охорони здоров'я в Україні із врахуванням потреб та викликів, що забезпечує відповідність напрямів удосконалення державної політики реальним запитам галузі); *спрямованість на результат* (визначає ключові напрями та конкретні практичні заходи для удосконалення трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я в Україні);

– розроблено модель *комплексного трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики* у сфері охорони здоров'я, головною особливістю якої є використання Індикативної панелі показників досягнення стратегічних напрямів державної політики у сфері охорони здоров'я в Україні, що забезпечує її

формування; та застосування Карти-рубрикатора державної політики у сфері охорони здоров'я в Україні, що забезпечує її реалізацію, особливістю якої є її побудова з урахуванням потреби сучасних трансформаційних змін у галузі;

удосконалено:

– теоретичні підходи щодо визначення змісту державної політики у сфері охорони здоров'я та принципи механізмів її реалізації шляхом розширення їх спектру та систематизації, доповнивши цей перелік екосистемним підходом; підходом, заснованим на доказах; цифровим підходом; при цьому *екосистемний підхід* передбачає розгляд системи охорони здоров'я як комплексної та взаємодіючої, здатної до гнучкості, динамічності та адаптивності до змін; *підхід, заснований на доказах*, пов'язується із використанням науково обґрунтованих даних, досліджень та емпіричних доказів для прийняття рішень та розробки відповідних стратегій, врахування результатів клінічних досліджень та медичних вказівок для формування лікувальних та профілактичних програм, впровадження стандартів якості для удосконалення охорони здоров'я; *цифровий підхід* пов'язується із використанням сучасних інформаційно-комунікативних та цифрових технологій для поліпшення ефективності надання медичних послуг, управління медичною інформацією та забезпечення доступності медичної допомоги;

– систему принципів реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я в контексті розвитку цифрового суспільства в межах запропонованих підходів, застосування яких забезпечить ефективність прийняття рішень, стандартизацію підходів до впровадження цифрових інновацій в охороні здоров'я, інтероперабельності інформаційно-аналітичних систем та їх коректної інтеграції з іншими галузями; адаптивність до змін у сучасному цифровому середовищі та загального покращення функціонування системи охорони здоров'я;

– сутнісну ідентифікацію функцій базових механізмів реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я (організаційно-правовий, фінансово-економічний, медико-соціальний, кадрово-освітній та інформаційно-комунікативний) із позиції обґрунтування комплексності трансформаційного механізму з урахуванням прогресивних тенденцій його впровадження зарубіжними країнами, що дозволяє здійснювати цілеспрямований аналіз прогресивних підходів до вироблення державної політики в сфері охорони здоров'я, визначати оптимальні шляхи адаптації цих механізмів до українських реалій та потреб, забезпечує збалансований підхід до вирішення складних проблем галузі, відкриває можливості для інноваційних рішень, сприяє підвищенню ефективності державної політики та створенню сприятливих умов для здорового розвитку української нації;

– методологічні підходи до дослідження трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я, які обґрунтовуються: мультидисциплінарним, емпіричним, часовим та системним факторами; застосуванням спектру методичного інструментарію для збору та обробки даних відповідно до проблеми дослідження; кількісними та якісними методами аналізу; стратегічним плануванням; участю зацікавлених сторін із залученням представників громадськості;

набули подальшого розвитку:

– понятійно-термінологічний апарат шляхом формулювання авторського визначення поняття «трансформаційний механізм формування та реалізації державної

політики у сфері охорони здоров'я», який запропоновано розуміти як комплексний важіль державного регулятивного впливу, який *складається* із організаційно-правового, фінансово-економічного, медико-соціального, кадрово-освітнього та інформаційно-комунікативного механізмів та *включає* систему взаємопов'язаних процесів, інструментів, пріоритетних напрямів розвитку та стратегій, спрямованих на здійснення трансформаційних структурних змін, адаптацію системи охорони здоров'я до сучасних вимог та викликів; *охоплює* впровадження підходів, орієнтованих на підвищення якості, безпечності, доступності та ефективності надання медичних послуг, здійснення модернізації та оптимізації управлінських процесів, а також забезпечення справедливості в системі охорони здоров'я для населення; *спрямований* на реалізацію визначених пріоритетних напрямів та стратегічних цілей з метою поліпшення громадського здоров'я, забезпечення доступності, безпечності та якості медичної допомоги та здійснення профілактичних заходів у системі охорони здоров'я;

– практико-орієнтовані підходи до реалізації трансформаційного механізму реалізації вітчизняної державної політики у сфері охорони здоров'я, які повинні базуватись на таких принципах як: *доказовість* (рішення та дії повинні ґрунтуватися на даних та наукових дослідженнях; важливо використовувати кращі практики та досвід інших країн, адаптовані до контексту України); *фокус на результатах* (політика повинна бути спрямована на досягнення чітких та вимірюваних результатів, таких як покращення показників здоров'я населення, доступність та якість медичних послуг); *залучення стейкхолдерів* (всі зацікавлені сторони – суб'єкти державного управління, пацієнти, медичні працівники, громадські організації, приватний сектор мають залучатись до процесу прийняття рішень та реалізації політики); *економічна ефективність* (політика повинна бути економічно ефективною та використовувати ресурси максимально раціонально); *прозорість та підзвітність* (процес прийняття рішень та реалізації політики повинні бути прозорими та підзвітними перед суспільством); *інноваційність* (стимулювання розробки та впровадження нових методів лікування, профілактики та організації охорони здоров'я); *справедливість* (забезпечення рівного доступу до якісної медичної допомоги для всіх верств населення); *співучасть* (важливим є формування культури співучасті та відповідальності за стан здоров'я на рівні як громадян, так і медичних працівників); *гнучкість та адаптованість* до мінливих умов та суспільних потреб;

– періодизація етапів реформування системи охорони здоров'я в Україні, що передбачає визначення 4-х ключових етапів трансформаційних процесів державної політики у сфері охорони здоров'я, кожен з яких відображає певний період часу та специфіку змін у сфері охорони здоров'я, зокрема: *перший етап* – період незалежності (1991-2000 рр.) – початок реформи системи охорони здоров'я після отримання Україною незалежності; запровадження ринкових елементів, зміни фінансування та перегляд структури медичних закладів; *другий етап* – етап поглиблення реформ (2000-2010 рр.) характеризується активним розвитком концепцій та стратегій управління в галузі охорони здоров'я; відбулися зміни в системі фінансування та посилення ролі первинної медичної допомоги; *третій етап* – перехід до впровадження більш сучасних моделей системи охорони здоров'я (2011-2018 рр.) – продовження реформ та були прийняті законодавчі акти, спрямовані на трансформацію системи охорони здоров'я, зокрема введення нових фінансових

механізмів, здійснено акцент на розвиток первинної медичної допомоги та сімейної медицини, оптимізацію мережі закладів охорони здоров'я, підвищення доступності громадян до більшості лікарських засобів та вдосконалення процедури закупівлі медичних препаратів та ін.; *четвертий етап* – формування сучасної моделі системи охорони здоров'я України (2019 р. – до тепер) – початок функціонування госпітальних округів та розподілення їх на госпітальні кластери з наданням територіальної доступності до якісної медичної та реабілітаційної допомоги населенню, продовження процесів трансформації на спеціалізовану медичну допомогу, автономізацію державних закладів охорони здоров'я та ін., визначенням основних стратегічних напрямів до 2030 року, які спрямовані на забезпечення універсального доступу до послуг у сфері охорони здоров'я;

– наукові підходи до модернізації системи підготовки фахівців сфери охорони здоров'я України шляхом застосування розробленого Алгоритму моніторингу підготовки фахівців у сфері охорони здоров'я як умови їх готовності до трансформаційних змін у галузі та враховує інновації в освітній сфері, особливості вимог до кадрів у зв'язку з технологічними, демографічними та іншими змінами, що відбуваються у суспільстві та медичній практиці.

Практичне значення отриманих результатів. Основні теоретико-методологічні положення, висновки та рекомендації дисертації є практико-орієнтованими та можуть бути використані під час розроблення проєктів нормативно-правових актів у процесі формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я, в практичній діяльності органів державної влади для розроблення і впровадження стратегій розвитку та трансформації сфери охорони здоров'я, а також у навчальному процесі. Наукові результати, отримані автором у процесі роботи над дисертаційним дослідженням, були використані у практичній діяльності органів державної влади, закладів охорони здоров'я, у роботі громадських організацій та закладів вищої освіти, зокрема: Управлінням охорони здоров'я та санаторно-курортних закладів Державного управління справами (довідка від 18.12.2023 р.); Державною службою України з лікарських засобів та контролю за наркотиками (довідка від 22.04.2024 р. № 4016-001.3/001.3/17-24); Комунальним некомерційним підприємством «Київська міська клінічна лікарня № 9» (довідка від 12.01.2024 р. № 061/09-97); Комунальним некомерційним підприємством «Центр первинної медико-санітарної допомоги № 2» Святошинського району м. Києва (далі – Центр) (довідка від 23.04.2024 р.); у роботі Громадської організації «Українська ліга розвитку паліативної та хоспісної допомоги» (довідка від 30.04.2024 р. № 47); у навчальному процесі кафедри національної економіки та публічного управління Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана (довідка від 23.04.2024 р. № 01/13-427); у навчальному процесі та наукових розробках кафедри менеджменту, публічного адміністрування та маркетингу Київського університету ринкових відносин (довідка від 29.04.2024 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійною науковою працею і містить наукові результати, отримані особисто автором. Інформацію про особистий внесок автора в наукових працях, опублікованих у співавторстві, наведено окремо в списку публікацій.

Апробація результатів дисертації. Основні наукові положення дисертаційного дослідження були апробовані в навчальному процесі та на науково-комунікативних

заходах, в т.ч. міжнародних: «Освіта і наука в Україні» (Дніпропетровськ, 2013); «Актуальні проблеми європейської інтеграції та євроатлантичного співробітництва України» (Дніпропетровськ, 2014); «Формування ефективних механізмів державного управління та менеджменту в умовах сучасної економіки: теорія і практика» (Запоріжжя, 2014); «Проблеми управління соціальним і гуманітарним розвитком» (Дніпропетровськ, 2014); «Підготовка фахівців у галузі знань «Державне управління»: вимоги до змісту та відповідність сучасним викликам» (Київ, 2014); «Актуальні проблеми державного управління на сучасному етапі державотворення» (Луцьк, 2014); «Завдання держави у забезпеченні ефективної кадрової політики системи охорони здоров'я» (Київ, 2015); «Інституційне забезпечення кадрової політики у державному управлінні: становлення та розвиток» (Київ, 2015); «Пріоритетні питання діяльності закладів охорони здоров'я та сучасні підходи до їх вирішення» (Київ, 2015); «Європейські принципи і стандарти підготовки публічних управлінців: орієнтири для України» (Київ, 2015); «Державне управління людськими ресурсами у сфері охорони здоров'я в Україні» (Київ, 2016); «Розвиток професійних компетентностей державних службовців: комунікативний аспект» (Київ, 2016); «Публічне управління: ціннісні орієнтири, стандарти якості та оцінка ефективності» (Київ, 2017); «Проблеми управління соціальним і гуманітарним розвитком» (Дніпро, 2017); «Публічне врядування в Україні: стан, виклики та перспективи розвитку» (Київ, 2018); Інституціоналізація публічного управління в Україні в умовах євроінтеграційних та глобалізаційних викликів (Київ, 2019); International Trends in Science and Technology (Warsaw, Poland, 2019); «Україна 2030: публічне управління для сталого розвитку» (Київ, 2020); «Модернізація професійної підготовки державних службовців в умовах глобальних викликів та сучасних змін в суспільстві» (Київ, 2021); «Від теорії до практики в управлінні та врядуванні» (Київ, 2021); «Кібербезпека державних інституцій та подолання кризових станів» (Київ-Вроцлав, 2022); Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку (Ліон, 2022); «Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку» (Лімасол, 2023); «Кібербезпека державних інституцій та подолання кризових станів» (Київ-Вроцлав, 2023); «Політичні технології пропаганди та контрпропаганди у російсько-українській війні» (Київ, 2023); «Модернізація вітчизняної правової системи в умовах світової інтеграції» (Кропивницький, 2023); «Сучасні аспекти реформування системи публічного управління в умовах воєнного часу» (Переяслав, 2023); «Integration of Education, Science and Business in Modern Environment: Summer Debates» (Dnipro, 2023).

Публікації. За темою дисертації опубліковано 71 наукова праця, з яких: 2 колективні монографії; 26 статей в українських наукових фахових виданнях з державного управління; 9 статей у зарубіжних наукових періодичних виданнях (2 з них – у Scopus та 5 – у Web of Science); 27 тез доповідей на конференціях, форумах, круглих столах; 2 публікації в інших виданнях; 5 публікацій навчально-методичного характеру.

Структура та обсяг роботи. Дисертаційна робота складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Обсяг основного тексту дисертації становить 405 сторінок. Робота містить 21 таблицю, 16 рисунків та 10 додатків. Список використаних джерел налічує 581 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «Історико-методологічні засади дослідження трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я» досліджено базові поняття та категорії трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я; визначено стан наукових розробок проблематики трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я; окреслено еволюційні характеристики трансформаційних процесів політики охорони здоров'я в Україні та світі; охарактеризовано методологічні підходи дослідження трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я.

Досліджено базові поняття та категорії трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я та встановлено, що формування та реалізація державної політики у сфері охорони здоров'я – це складний багатоаспектний процес, що включає певну кількість етапів та аспектів. Зокрема, процес формування державної політики у сфері охорони здоров'я включає такі основні етапи як формулювання цілей, аналіз проблем, розроблення стратегій, планів та програм. Процес реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я включає такі основні аспекти як правове, інституційне, організаційне, фінансове, кадрове, інформаційне забезпечення; здійснення моніторингу та оцінки та ін.

Визначено, що процеси формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я здійснюються на основі відповідних механізмів, які взаємодіють між собою та сприяють реалізації задекларованих принципів та напрямів державної політики у сфері охорони здоров'я, до яких належать правовий, інституційний, фінансовий, медичний, інформаційний, соціальний, кадровий механізми.

Запропоновано авторське визначення поняття «трансформаційний механізм формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я», який запропоновано розуміти як комплексний важіль державного регулятивного впливу, який *складається* із організаційно-правового, фінансово-економічного, медико-соціального, кадрово-освітнього та інформаційно-комунікативного механізмів та *включає* систему взаємопов'язаних процесів, інструментів, пріоритетних напрямів розвитку та стратегій, спрямованих на здійснення трансформаційних структурних змін, адаптацію системи охорони здоров'я до сучасних вимог та викликів; *охоплює* впровадження підходів, орієнтованих на підвищення якості, безпечності, доступності та ефективності надання медичних послуг, здійснення модернізації та оптимізації управлінських процесів, а також забезпечення справедливості в системі охорони здоров'я для населення; *спрямований* на реалізацію визначених пріоритетних напрямів та стратегічних цілей з метою поліпшення громадського здоров'я, забезпечення доступності, безпечності та якості медичної допомоги та здійснення профілактичних заходів у системі охорони здоров'я.

Встановлено, що на сьогодні менш дослідженими залишаються такі аспекти, як стратегічне планування у сфері охорони здоров'я, фінансове забезпечення сфери охорони здоров'я, організаційно-правове забезпечення сфери охорони здоров'я, інформаційне забезпечення сфери охорони здоров'я, кадрове забезпечення сфери охорони здоров'я, а також міжнародне співробітництво у сфері охорони здоров'я.

Проаналізовано дослідження наукових розробок проблематики трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я, що дозволило визначити рівень розвитку науки в досліджуваній сфері, ідентифікувати актуальні сучасні тенденції, виявити прогалини та напрями для подальших досліджень, а також врахувати досягнення науковців при формуванні та вдосконаленні стратегічних напрямів розвитку державної політики у сфері охорони здоров'я.

Встановлено, що науковцями визначено пріоритетні напрями розвитку державної політики у сфері охорони здоров'я, здійснено дослідження державної політики у сфері охорони здоров'я в рамках визначення конституційних прав людини та громадянина, а також її законодавчого забезпечення, а також визначено, що розроблення та впровадження механізмів державної політики у сфері охорони здоров'я повинні бути узгоджені з процесами трансформацій державного управління та децентралізації.

Проведений комплексний аналіз наукових та літературних джерел дає підстави визначити, що проблематика трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я включає ряд аспектів та викликів, зокрема стратегічне планування у сфері охорони здоров'я; фінансове, організаційно-правове, інформаційне, кадрове забезпечення; взаємодія з громадськістю та участь громадськості у прийнятті управлінських рішень у сфері охорони здоров'я; міжнародне співробітництво у сфері охорони здоров'я та ін.

Встановлено, що додаткових досліджень потребують питання організаційно-правових механізмів формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я; фінансово-економічних важелів регулятивного впливу; інформаційно-комунікативних механізмів функціонування електронної системи охорони здоров'я (e-Helth), кадрового забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я, а також цифрового інструментарію реалізації державних механізмів у сфері охорони здоров'я. Окремого розгляду потребує питання щодо міжнародного співробітництва у сфері охорони здоров'я, зокрема дослідження впливу європейської політики на формування та реалізацію комплексного трансформаційного механізму державної політики у сфері охорони здоров'я, а також визначення шляхів удосконалення трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я в Україні.

Досліджено еволюційні характеристики трансформаційних процесів політики охорони здоров'я та встановлено, що вони базуються на історичних методах дослідження та правовому підході. У зв'язку з цим, окреслено періодизацію трансформаційних процесів державної політики у сфері охорони здоров'я починаючи з моменту проголошення у 1991 році незалежності України.

Визначено 4 ключові етапи трансформаційних процесів державної політики у сфері охорони здоров'я, зокрема: перший етап (1991 – 2000 рр.); другий етап (2001 – 2010 рр.); третій етап (2011 – 2018 рр.) та четвертий – (2019 р. – до тепер), кожен з яких відображає певний період часу та специфіку змін у сфері охорони здоров'я, зокрема: I етап – період незалежності (1991-2000 рр.) – початок реформи системи охорони здоров'я, запровадження ринкових елементів, зміни фінансування та перегляд структури медичних закладів; II етап – етап поглиблення реформ (2000-2010 рр.), характеризується активним розвитком концепцій та стратегій управління в галузі охорони здоров'я,

відбулися зміни в системі фінансування та посилення ролі первинної медичної допомоги; III етап – перехід до впровадження більш сучасних моделей системи охорони здоров'я (2011-2018 рр.), прийняті законодавчі акти, спрямовані на трансформацію системи охорони здоров'я; IV етап: формування сучасної моделі системи охорони здоров'я України (2019 р. – до тепер), характеризується введенням функціонування госпітальних округів та розподілення їх на госпітальні кластери з наданням територіальної доступності до якісної медичної та реабілітаційної допомоги населенню та ін.

Визначено методологічні підходи дослідження трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я та встановлено, що передбачають застосування системи принципів, методів і правил, що визначають логічну організацію проведення наукового аналізу та є ключовою основою у забезпеченні об'єктивності наукових пошуків.

В основу методологічного забезпечення дисертаційного дослідження покладено підхід до аналізу трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я, який ґрунтується на потребах світової та вітчизняної науки і практики суспільного розвитку, дозволяючи застосовувати як класичні наукові методи, так і сучасні положення теорії державного управління.

Доведено, що методологія дослідження трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я повинна бути комплексною та ретельно виваженою, оскільки це велика та складна система з різноманітними факторами впливу.

У другому розділі **«Теоретичні основи формування трансформаційного механізму вироблення державної політики у сфері охорони здоров'я»** визначено сферу охорони здоров'я як об'єкт наукового аналізу формування та реалізації державної політики; окреслено концептуальні засади формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я; виокремлено класифікацію та принципи реалізації механізмів державної політики у сфері охорони здоров'я; проаналізовано світові тенденції поліпшення рівня здоров'я відповідно до Цілей сталого розвитку.

Досліджено теоретичні основи формування комплексного трансформаційного механізму вироблення державної політики у сфері охорони здоров'я. Зазначена галузь розглянута як об'єкт наукового аналізу формування та реалізації державної політики через декілька ключових напрямів, як-то: медичний аспект, економічний аспект, соціальний аспект, державно-правовий аспект, інноваційний аспект, міжнародний аспект та безпековий аспект. Кореляція аспектів дослідження сфери охорони здоров'я як об'єкту наукового аналізу та завдань щодо формування та реалізації державної політики у сфері наведено у таблиці 1.

Аналіз цих аспектів дослідження дозволив ідентифікувати проблеми та уможливив розробку практико-орієнтованих підходів до поліпшення системи охорони здоров'я та здійснення комплексного впливу державної політики на сферу охорони здоров'я. Така концепція спрямована на створення інтегрованого підходу до формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я, що враховує визначені аспекти для створення сучасної, ефективної та доступної вітчизняної системи охорони здоров'я. Обґрунтовано, що здоров'я нації, як ключовий фактор у формуванні держави та її безпеки, є основною складовою людського капіталу і конкурентоспроможності країни. Протягом тривалого періоду Україна, як незалежна

держава, працює над створенням економічно ефективного, соціально захищеного та політично стабільного суспільства.

Таблиця 1.

Кореляція аспектів дослідження сфери охорони здоров'я як об'єкту наукового аналізу та завдань щодо формування та реалізації державної політики у сфері

Напрями	Аспекти дослідження сфери охорони здоров'я як об'єкту наукового аналізу формування та реалізації державної політики	Завдання щодо формування та реалізації державної політики у сфері
медичний аспект	стан системи охорони здоров'я (оцінка якості та доступності медичних послуг, інфраструктури, кваліфікації медичного персоналу)	забезпечення високого стандарту медичних послуг та лікування для всіх верств населення
	здоров'я населення (аналіз епідеміологічних показників, демографічних характеристик, стану національного здоров'я)	здійснення профілактичних заходів та освітніх кампаній для підвищення обізнаності про здоров'я
економічний аспект	фінансування та бюджет (дослідження фінансових аспектів охорони здоров'я, бюджетного забезпечення програм та проектів)	забезпечення ефективного фінансування медичної галузі та раціонального використання ресурсів
	ефективність витрат (оцінка ефективності витрат коштів на охорону здоров'я та визначення оптимальних стратегій фінансування)	впровадження механізмів оптимізації витрат та розробка бюджетних стратегій
соціальний аспект	доступність медичних послуг (аналіз рівня доступності медичної допомоги для різних соціальних груп)	забезпечення рівного доступу до медичних послуг для всіх соціальних груп
	соціокультурні чинники (вивчення впливу соціокультурних чинників на сприйняття та використання медичних послуг)	розвиток програм та ініціатив для підтримки найбільш уразливих категорій населення.
державно-правовий аспект	нормативно-правова база (аналіз законодавства та нормативів, які регулюють систему охорони здоров'я)	удосконалення нормативно-правової бази в сфері охорони здоров'я
	механізми регулювання (вивчення ефективності механізмів контролю та регулювання в галузі охорони здоров'я)	запровадження ефективних механізмів контролю та нагляду за дотриманням законодавства
інноваційний аспект	впровадження технологій (дослідження впровадження новітніх медичних технологій та інновацій у лікування та діагностику)	сприяння дослідженням та впровадженню новітніх медичних технологій
	дослідження та розробка (аналіз дослідницьких робіт та інновацій в медичній галузі)	формування стимулів для медичних працівників та науковців для розвитку інновацій
міжнародний аспект	міжнародні стандарти (визначення відповідності системи охорони здоров'я міжнародним стандартам та рекомендаціям)	забезпечення відповідності національних стандартів міжнародним нормам
	співпраця та обмін досвідом (вивчення можливостей співпраці з іншими країнами та обміну досвідом)	активна участь в міжнародних програмах та обмін досвідом
безпековий аспект	захист пацієнтів (оцінка систем безпеки для захисту пацієнтів від можливих ризиків та уникнення медичних помилок)	захист конфіденційності інформації про пацієнтів та запобігання кіберзагрозам
	кібербезпека (дослідження заходів щодо кібербезпеки для захисту медичних даних та інформаційних систем)	впровадження стандартів безпеки в медичних установах та інформаційних системах

Джерело: складено автором

Обґрунтовано концептуальні засади формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я та визначено ключові принципи, на яких ґрунтується ця політика. До них віднесено пріоритетність громадського здоров'я,

всебічний підхід, що враховує медичний, економічний, соціальний, інноваційний та міжнародний аспекти, доступність медичної допомоги для всіх верств населення, профілактика та раціональне використання ресурсів, інновації та наукові розробки, міжнародна співпраця, а також ефективне управління.

Встановлено, що у науковій літературі простежуються декілька напрямів досліджень охорони здоров'я: біомедичні, клінічні та дослідження громадського здоров'я. Взаємодія цих напрямів досліджень сприяє розробці ефективних стратегій державної політики у сфері охорони здоров'я задля удосконалення функціонування системи охорони здоров'я та поліпшення якості та доступності медичних послуг.

Визначено чинники впливу на стан здоров'я населення (зовнішні та внутрішні), які взаємодіють і визначають ефективність та доступність охорони здоров'я в конкретному суспільстві. Їх систематизація представлена на рис. 1.

Рис. 1. Систематизація чинників впливу на стан охорони здоров'я

Джерело: складено автором

Доведено, що концептуальні засади відображають потребу у комплексному підході формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я нації, враховуючи різноманітні виклики та тенденції у світі.

Однак, не зважаючи на певні досягнення у боротьбі з пандеміями та іншими загрозами, зокрема воєнним станом в Україні, сучасний світ стикається зі складними викликами, які вимагають нових підходів та глобальної співпраці. Ці виклики включають екологічні, демографічні, соціальні та економічні перетворення, що потребують відповідної реакції та вдосконалення систем охорони здоров'я.

Проведено класифікацію підходів до визначення змісту та принципів реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я, з метою їх удосконалення.

У результаті дослідження теоретичні підходи до визначення цієї політики та принципи її реалізації розширені та систематизовані, включаючи екосистемний, доказовий та цифровий підходи. Екосистемний підхід розглядає систему охорони здоров'я як комплексну та взаємодіючу, гнучку та адаптивну до змін. Доказовий підхід ґрунтується на науково обґрунтованих даних для прийняття рішень та розробки стратегій. Цифровий підхід передбачає використання інформаційних технологій для поліпшення надання медичних послуг та управління медичною інформацією.

Розроблено систему принципів реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я та адаптовано її до тенденцій розвитку цифрового суспільства, зокрема, щодо застосування цифрових інновацій, стандартизації підходів та адаптивності до змін. Доведено, що це сприятиме покращенню ефективності прийняття рішень, інтеграції інформаційних систем та адаптації галузі охорони здоров'я до нових вимог цифрового середовища. Дослідженням світових тенденцій покращення рівня здоров'я встановлено, що увага до здоров'я зростає, як і якість медичної допомоги. Проаналізовані тенденції відображають важливі аспекти досягнення сталого розвитку, які спрямовані на покращення якості життя людей та збереження здоров'я громадян у світовому масштабі (табл. 2).

Таблиця 2

Світові тенденції поліпшення стану здоров'я в контексті досягнення окремих напрямів Цілей сталого розвитку

Основні напрями щодо досягнення Цілей сталого розвитку (ЦСР)	Світові тенденції поліпшення рівня здоров'я	Країни та заходи для досягнення ЦСР
Зменшення рівня смертності	- збільшення доступності медичної допомоги - розвиток системи невідкладної допомоги та травматології	Норвегія, Нідерланди: впровадження програм покращення доступності медичної допомоги, забезпечення медичної інфраструктури, навчання та підвищення кваліфікації медичного персоналу Швеція: інвестування у медичні технології та програми зменшення смертності
Забезпечення загального доступу до якісної медичної допомоги	- зростання уваги до систем охорони здоров'я - підвищення якості та доступності медичних послуг	Канада: розвиток системи медичної допомоги на основі загального медичного страхування, зміна механізму фінансування (Canadian Health and Social Transfer – CHST) системи охорони здоров'я Японія: функціонування «Системи вільного доступу», відповідно до якої за наявності страхового поліса резиденти можуть отримувати медичні послуги при захворюванні або травмі за фіксований внесок Куба: система, заснована на принципах профілактики та ідеї сімейного лікаря

1	2	3
Покращення рівня репродуктивного здоров'я	- зменшення ризику материнської та дитячої смертності - забезпечення доступу до сексуальної та репродуктивної охорони	Швеція: розвиток репродуктивної медицини, підвищення якості та доступності медичних послуг
Зменшення інфекційних хвороб	- використання інноваційних підходів у профілактиці, діагностиці та лікуванні - глобальне співробітництво для контролю епідемій	Канада: програми боротьби з епідеміями та зниження поширення захворювань Швеція: інвестиції у біологічні дослідження, розвиток новітніх методів лікування
Покращення ментального здоров'я та психічного благополуччя	- сприяння психічному здоров'ю та психосоціальній підтримці - зменшення стигми стосовно психічних захворювань	Норвегія: програми психологічної підтримки населення Канада: розвиток психічної охорони та зменшення стигми
Забезпечення загального добробуту	- поліпшення якості життя та стандартів життя - створення умов для ведення здорового способу життя	Коста-Рика: програми забезпечення доступу до медичних послуг Норвегія: інвестиції в освіту, медичну систему та екологічні програми
Збереження екологічної стійкості та стану навколишнього середовища	- зменшення забруднення довкілля, збереження природних ресурсів та розвиток екологічно чистих технологій - перехід до використання екологічно чистих джерел енергії - удосконалення управління відходами	Норвегія: довгострокова стратегія зменшення викидів парникових газів та перехід до використання відновлюваних джерел енергії Канада: запровадження відповідального лісгосподарського управління

Джерело: розроблено автором

Обґрунтовано, що світове співтовариство усе більше усвідомлює важливість здоров'я як ключового фактора розвитку суспільства. Зусилля щодо поліпшення якості та доступності медичної допомоги призводять до зменшення захворюваності та смертності від недуг, однак потреба вирішення проблеми нерівності в охороні здоров'я залишається актуальною. Доведено важливість глобального партнерства в охороні здоров'я, а також відзначено значну роль інновацій у покращенні стану здоров'я. Обґрунтовано, що екологічна свідомість та нерівність в доступі до медичної допомоги залишаються ключовими аспектами на шляху досягнення сталого розвитку в галузі охорони здоров'я.

У третьому розділі «Сучасний стан механізмів формування та реалізації державної політики України у сфері охорони здоров'я в контексті трансформаційних перетворень» досліджено організаційно-правові механізми формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я; проаналізовано фінансово-економічне забезпечення державної політики України у сфері охорони здоров'я в умовах трансформаційних змін; здійснено аналіз інформаційно-комунікативні механізми функціонування електронної системи охорони здоров'я (eHealth); визначено кадрове забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я; окреслено цифровий інструментарій реалізації державних механізмів у сфері охорони здоров'я.

Досліджено організаційно-правові механізми формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я та визначено ключові проблеми у сфері охорони

здоров'я, зокрема військове вторгнення та стійка депопуляція, які спричиняють кризовий стан галузі та виступають як каталізатори для впровадження змін, зокрема організаційно-правових механізмів формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я, з метою оптимізації та покращення функціонування системи охорони здоров'я.

Встановлено, що трансформаційні перетворення системи охорони здоров'я визначено в стратегічних документах країни та програмах уряду України. Реформування сфери охорони здоров'я, зокрема зміни організаційно-правового забезпечення, розпочалося із прийняттям нових нормативно-правових актів та внесення змін до чинних. Зокрема, законодавством України визначено процедуру трансформації системи охорони здоров'я, що передбачає удосконалення механізмів державної політики у сфері охорони здоров'я, в тому числі організаційно-правових, з метою покращення діяльності системи охорони здоров'я.

Доведено, що найважливішою складовою організаційно-правових механізмів є забезпечення доступності і якості медичної допомоги, а також впровадження загальнообов'язкового соціального медичного страхування, шляхом прийняття відповідних змін до нормативно-правових актів та/або розроблення нових.

Визначено проблеми в системі охорони здоров'я, які мають вплив на трансформаційні перетворення організаційно-правових механізмів формування та реалізації державної політики у здоров'яохоронній сфері, що включають такі аспекти як обмеженість фінансових ресурсів; нерівномірність у доступності до медичної допомоги; зниження якості медичних послуг; зовнішні виклики (військова агресія проти України, пандемії, епідемії тощо); демографічні та соціокультурні зміни та ін.

Встановлено, що з 2018 року законодавством України визначено процедуру трансформації системи охорони здоров'я та її продовження, що передбачає зміни в організаційно-правових механізмах, зокрема на державному рівні та зміни організаційно-правової форми медичних закладів, а також і в системі фінансування охорони здоров'я та ін.

Аналіз фінансово-економічного забезпечення державної політики України у сфері охорони здоров'я в умовах трансформаційних змін показав існування недостатності бюджетних коштів для забезпечення якісної медичної допомоги в необхідних обсягах. Це приводить до заміщення безкоштовної медичної допомоги платною, що значно ускладнює доступ до неї для населення. При цьому перехід від фінансування за постатейними кошторисами закладів охорони здоров'я до оплати за результатом відповідає принципу «гроші ходять за пацієнтом», що передбачає більш ефективне використання бюджетних коштів та пріоритетність надання якісних медичних послуг. Крім того, на 2024 рік відзначається збільшення загального бюджету на сферу охорони здоров'я, що чинить позитивний вплив на якість та доступність медичних послуг для населення. Виділені кошти також передбачено спрямовувати на модернізацію медичних закладів, закупівлю нового обладнання та розвиток медичної інфраструктури, що сприятиме поліпшенню якості надання медичної допомоги. Окрім того, передбачається посилення фінансування онкологічної допомоги, розширення програми неонатального скринінгу, а також акцент на реформу обласних бюро судово-медичної експертизи. Зазначене свідчить про спроби держави покращити фінансове забезпечення системи охорони здоров'я, підвищення ефективності та цільового використання виділених коштів для забезпечення доступності та якості медичних послуг для всього населення.

При цьому у процесі впровадження трансформаційних змін у сфері охорони здоров'я виокремлюється декілька потенційно деструктивних факторів, які можуть негативно вплинути на процес і його результати. До них варто віднести: корупцію та недостатню прозорість у фінансуванні та закупівлях, що може сприяти недобросовісному використанню бюджетних коштів; відсутність або недостатність системи управління ризиками, що здатне призвести до непередбачених фінансових витрат або інших проблем у реалізації реформ; недостатня координація органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інших зацікавлених сторін, що перешкоджає впровадженню комплексних реформ та викликає конфлікти інтересів; постійні зміни в урядовій політиці або фінансуванні, що здатні створювати нестабільність у системі охорони здоров'я та перешкоджати реалізації довгострокових модернізаційних стратегій у сфері охорони здоров'я.

Досліджено інформаційно-комунікативні механізми функціонування електронної системи охорони здоров'я (eHealth), яка була запроваджена в Україні у 2018 році, що включало розгляд певних аспектів з метою вивчення досвіду її впровадження, зокрема організаційно-правового.

Доведено, що запровадження електронної системи охорони здоров'я має на меті покращити функціонування та результативність системи охорони здоров'я, при цьому досягаючи кінцевої мети трансформації щодо забезпечення безпечності, доступності та якості медичної допомоги, а також задоволення потреб населення у медичній допомозі.

Визначено основні проблеми електронної системи охорони здоров'я, які потребують вирішення та включають: забезпечення належного рівня конфіденційності та безпеки медичної інформації пацієнтів та запобігання несанкціонованому доступу та зловживанню цих даних; забезпечення взаємодії та обміну даними між різними системами охорони здоров'я; забезпечення постійного оновлення та технічної підтримки системи для врахування нових технологічних рішень і вимог; забезпечення підготовки медичного персоналу до ефективного використання електронної системи охорони здоров'я; забезпечення доступності електронної системи охорони здоров'я для всіх; забезпечення необхідного фінансування для розробки, впровадження та підтримки електронної системи; забезпечення якості даних з метою забезпечення точності та достовірності інформації.

Встановлено, що на сучасному етапі виникає необхідність у розробленні та прийнятті нормативно-правових документів, які б врегульовували розвиток електронної системи охорони здоров'я, що у свою чергу, призводить до значного підвищення якості як медичної, так і фармацевтичної допомоги, включаючи управлінські аспекти. При цьому вивчення можливостей та досвіду зарубіжних країн, які надає сучасний рівень розвитку та ефективність використання системи eHealth, створює унікальні можливості та прецедент для розвитку вітчизняної системи охорони здоров'я. Сучасні умови зростаючих очікувань, демографічних змін та обмеження ресурсів вимагають вкладень розумних інвестиційних рішень в електронну систему охорони здоров'я, які відповідають основним потребам у галузі охорони здоров'я. Важливим аспектом є те, що впровадження електронної системи охорони здоров'я на сучасному етапі сприятиме створенню практичної та технологічної інфраструктури, яка буде актуальною протягом наступного десятиліття.

Встановлено, що основні аспекти при формуванні інформаційно-комунікативних механізмів функціонування електронної системи охорони здоров'я (eHealth) мають включати покращення доступу до медичної інформації; підвищення якості медичної

допомоги; раціональне використання ресурсів медичного закладу; удосконалення безпеки та конфіденційності даних для пацієнтів; удосконалення взаємодії пацієнтів з медичними закладами.

Досліджено стан кадрового забезпечення формування та реалізації державної політики системи охорони здоров'я України та доведено, що трансформації в системі охорони здоров'я потребують нового покоління кваліфікованих та різнопланово підготовлених керівних кадрів. Протягом останніх років була значно підвищена увага до важливості лідерства в системі охорони здоров'я та необхідності удосконалення системи підготовки таких кадрів. Експерти ВООЗ визнають проблеми у сфері кадрового забезпечення системи охорони здоров'я як один з основних бар'єрів у досягненні ЦСР. Сучасні виклики у сфері охорони здоров'я, зокрема російська військова агресія проти України, глобальна пандемія COVID-19 та ряд інших проблем (медичні, соціальні та демографічні), які загострюються в умовах обмежених фінансових ресурсів, підкреслюють необхідність здійснення якісної підготовки медичного персоналу та керівних кадрів.

Визначено, що тенденції у розвитку кадрового потенціалу в галузі відзначаються поступовим зменшенням загальної чисельності як лікарів, так і середніх медичних працівників через їх міграцію, постаріння кадрів, зниження престижу професії, а також наявна диспропорція в кадровому забезпеченні за регіональними та галузевими ознаками, особливо у сільських районах.

Визначено проблеми кадрового забезпечення формування та реалізації державної політики системи охорони здоров'я України, зокрема недостатність медичних кадрів; нерівномірність у розподілі медичних кадрів; низька оплата праці, недостатність стимулів для працівників, які включають в себе не лише оплату праці, але і можливості кар'єрного зростання; відсутність розробленої стратегії кадрового забезпечення, а також недостатність механізмів мотивації та розвитку персоналу; неготовність системи підготовки кадрів до викликів сучасності.

Встановлено, що з метою дослідження кадрового забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я проведено експертні опитування задоволеності умовами праці медичних працівників Комунального некомерційного підприємства «Центр первинної медико-санітарної допомоги № 2» Святошинського району м. Києва у період з листопада по грудень 2019 року та з листопада по грудень 2022 року.

Наголошено на необхідність удосконалення кадрового забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я, зокрема необхідно забезпечити професійний розвиток кадрового потенціалу, безперервне підвищення кваліфікації медичних працівників, надати можливості для навчання та підготовки/перепідготовки; забезпечити покращення умов праці для медичних працівників, включаючи достойну оплату, забезпечення безпеки праці, відпусток, страховки та інші соціальні гарантії; створити мотиваційні програми у закладах охорони здоров'я шляхом впровадження системи стимулювання для медичних працівників, що полягає у наданні премій, бонусів, підвищення заробітної плати за досягнення визначених цілей медичного закладу; здійснити аналіз та заходи з оптимізації розподілу кадрів у медичних закладах з урахуванням потреб населення, розвитку медичної науки та технологій; розробити та затвердити довгострокову стратегію кадрового забезпечення сфери охорони здоров'я, яка враховуватиме демографічні та соціально-економічні тенденції.

Обґрунтовано, що цифровий інструментарій має значний потенціал для покращення системи охорони здоров'я, роблячи її більш координованою, доступною, персоналізованою та економною. Для успішного впровадження цього інструментарію необхідний ефективний обмін медичною інформацією, співпраця між усіма учасниками системи, захист даних та інвестування в нові технології. Аналіз цифрового інструментарію реалізації державних механізмів у сфері охорони здоров'я дозволяє здійснити їх систематизацію, виокремивши напрями застосування та функціональне призначення (табл. 3).

Таблиця 3

Напрями застосування цифрового інструментарію у сфері охорони здоров'я та функціональне призначення

Цифровий інструментарій	Функціональне призначення	Напрямок застосування
Електронна медична документація (електронна медична карта)	Зберігання та обмін медичною інформацією у формі електронних документів, відстеження медичної історії пацієнтів	Електронне ведення медичної документації, покращення доступу до інформації, зменшення втрат даних
Медичні інформаційні системи (платформи)	Обмін медичною інформацією між лікарнями, лабораторіями, аптеками та пацієнтами, відстеження медичних даних, нагадування про лікування	Покращення координації медичних послуг, оптимізація лікування, моніторинг здоров'я пацієнтів
Інтернет медичних речей (ІоMT)	Збір та моніторинг медичних даних з датчиків, медичних пристроїв та обладнання для покращення діагностики та моніторингу пацієнтів	Персоналізований моніторинг здоров'я, попередження погіршення стану здоров'я
Мобільні додатки	Надання користувачам доступу до медичної інформації, трекінг здоров'я, нагадування про лікування, консультації онлайн	Підвищення медичної грамотності, моніторинг здоров'я, взаємодія пацієнтів з лікарями
Телемедицина	Віддалена консультація лікаря, теледіагностика, телереабілітація	Доступ до медичних консультацій у віддалених регіонах, моніторинг пацієнтів під час реабілітації
Блокчейн	Технологічна система, що забезпечує безпеку та невідворотність транзакцій шляхом створення ланцюжків блоків. В охороні здоров'я використовується для забезпечення захисту медичних даних, керування медичними рецептами, відстеження лікарських препаратів та управління медичними постачаннями.	Забезпечення конфіденційності медичних даних, боротьба зі спотворенням даних, вдосконалення системи управління медичними ресурсами.
Великі дані (Big Data)	Великі обсяги структурованих та неструктурованих даних, що обробляються та аналізуються за допомогою спеціалізованих алгоритмів та інструментів. У медицині використовується для аналізу клінічних даних, прогнозування захворювань, виявлення патернів та трендів у здоров'ї пацієнтів, вдосконалення діагностики та прогнозування результатів лікування.	Персоналізована медицина, прогнозування епідемій, оптимізація лікування та ресурсів в охороні здоров'я.
Системи Штучного Інтелекту та машинного навчання	Аналіз медичних зображень, прогнозування захворювань, підтримка прийняття рішень в лікуванні; виявлення нових тенденцій у сфері охорони здоров'я	Покращення діагностики, прогнозування результатів лікування, персоналізоване лікування

Джерело: складено автором

Доведено, що напрям розвитку цифрового здоров'я потребує розробки відповідних стратегій, залучення фінансових ресурсів та гарантування прав всіх учасників цього процесу. Розвиток електронної медицини залежить від стратегічних рішень уряду, інвестицій у систему охорони здоров'я, участі медичного персоналу та пацієнтів і захисту прав людини, що потребує відповідного законодавчого врегулювання. Державна політика повинна сприяти активній підтримці цифрової трансформації, співпраці між відповідальними органами управління, забезпеченні фінансування та розвитку медичної інфраструктури. Обґрунтовано, що в Україні екосистема цифрової охорони здоров'я потребує вдосконалення шляхом впровадження єдиних стандартів обміну даними та розробки нових цифрових рішень, що відповідають потребам пацієнтів та медиків. При цьому наукові дослідження та інноваційні технології відіграють ключову роль у процесі вироблення державної політики у досліджуваній сфері, сприяючи подальшому розвитку цифрової медицини та покращенню якості медичної допомоги.

У четвертому розділі **«Вплив європейської політики у сфері охорони здоров'я на формування і реалізацію трансформаційного механізму державної політики у сфері охорони здоров'я»** проаналізовано організаційно-правові механізми діяльності ВООЗ як координуючого органу в міжнародній співпраці у сфері охорони здоров'я; визначено міжнародно-правові аспекти реалізації європейської політики у сфері охорони здоров'я; окреслено здоров'язбережувальні підходи у функціонуванні вітчизняної системи громадського здоров'я; окреслено напрями розширення партнерства України та ВООЗ у реалізації вітчизняної державної політики у сфері охорони здоров'я.

Охарактеризовано діяльність ВООЗ як координуючого органу в міжнародній співпраці з охорони здоров'я, яка має передбачати обмін інформацією про заходи з профілактики, діагностики та лікування захворювань, спільне розроблення стандартів та протоколів лікування, а також координацію дій у разі виникнення епідемій та інших надзвичайних ситуацій у галузі охорони здоров'я.

Встановлено, що міжнародні організації створювалися (зокрема у 1946 році було утворено міжурядову організацію ВООЗ) з метою вирішення наслідків другої світової війни та подолання, спровокованих нею проблем, зокрема і в сфері охорони здоров'я, що включало розроблення програм та стратегій для забезпечення медичної допомоги населенню, боротьби з епідеміями, підвищення рівня гігієни та санітарії, і забезпечення доступу до необхідних медичних ресурсів. Так, в Женеві на 154-й сесії Виконавчої ради ВООЗ у січні 2024 року було розглянуто доповідь генерального директора організації про виконання резолюції ВООЗ, що стосується надзвичайної ситуації в сфері охорони здоров'я в Україні внаслідок повномасштабного вторгнення.

Відповідно до Статуту ВООЗ цілями організації визначено такі як посилення національних служб охорони здоров'я; підтримка навчання спеціалістів у медичній сфері; протидія небезпечним захворюванням; охорона материнства і дитинства; удосконалення екологічної ситуації.

Встановлено, що співпраця України з ВООЗ є важливою складовою міжнародного співробітництва, спрямованого на гарантування конституційного права кожного громадянина України на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Особливого значення таке співробітництво набуває в умовах глобалізації, яке проводиться на основі таких документів як Угоди про співробітництво на 2024-2025 роки та Стратегії співпраці ВООЗ з Україною на період з 2024 по 2030 рік.

Встановлено, що ВООЗ впроваджує ініціативи, проекти та програми з метою покращення здоров'я населення та боротьби з різними медичними проблемами по всьому світу, серед яких є програми з профілактики захворювань, ініціативи щодо зменшення поширення інфекційних захворювань, проекти з підвищення якості медичної допомоги, ініціативи з підтримки національних систем охорони здоров'я та багато інших. Також вони включають міжнародні програми вакцинації, дослідження нових методів лікування, розвиток медичної інфраструктури, ініціативи щодо контролю за захворюваннями та інші заходи, спрямовані на покращення глобального здоров'я.

Досліджено міжнародно-правові аспекти реалізації європейської політики у сфері охорони здоров'я та встановлено, що у рамках реалізації завдань соціального розвитку в оновленій європейській політиці значна увага приділяється саме сфері охорони здоров'я. Так, політика ЄС у сфері охорони здоров'я реалізується через підхід, відомий як «управління для здоров'я» (governance for health), який передбачає спільні дії державних органів управління охороною здоров'я та інших галузей державного апарату, громадських організацій та громадянства, і вимагає використання синергетичного набору стратегій, які діють поза межами сектору охорони здоров'я. Цей підхід передбачає вплив на здоров'я через управління різними секторами та рівнями влади, а також залучення громадськості та зацікавлених сторін до прийняття рішень, спрямованих на покращення стану здоров'я населення.

Встановлено, що при реалізації європейської політики у сфері охорони здоров'я за принципом «здоров'я у всіх політиках» важливим є питання оцінки впливу реалізації цього принципу на громадське здоров'я та добробут населення, з урахуванням того, що принцип «здоров'я у всіх політиках» (Health in All Policies, HiAP) використовується для опису концепції, відповідно до якої здоров'я розглядається як важлива складова усіх галузей діяльності та прийняття рішень, з метою поліпшення здоров'я населення та забезпечення рівності в галузі здоров'я.

Визначено, що стратегія «Здоров'я для всіх у XXI ст.» підкреслює фундаментальне значення певних цінностей, які мають бути переведені у практичні терміни для досягнення стійких поліпшень якості життя для всіх. Ці цінності включають визнання здоров'я як фундаментального права людини («права на здоров'я»), збереження та посилення етичних стандартів у політиці здоров'я, наукових дослідженнях та наданні послуг, впровадження справедливих та інклюзивних політик та стратегій, які надають перевагу солідарності, а також врахування гендерної перспективи в політиках та стратегіях у галузі охорони здоров'я.

Окреслено, що при реалізації європейської політики у сфері охорони здоров'я виступає міжгалузева комунікація, або так звана комунікація між різними сферами діяльності, яка відображена в різних документах ВООЗ, що визнається ВООЗ як ключовий чинник у політиці охорони здоров'я, оскільки багато проблем щодо стану здоров'я населення виникають в різних секторах суспільства.

Доведено, що підходи європейської політики «управління для здоров'я» і «здоров'я у всіх політиках» повинні бути спрямовані на врахування питань охорони здоров'я в усіх секторах діяльності уряду (таких як економіка, освіта, середовище, транспорт і т. д.), а не лише у сфері охорони здоров'я.

Проаналізовано здоров'язбережувальні підходи у функціонуванні вітчизняної системи громадського здоров'я, а також нормативно-правову базу, що регулює питання громадського здоров'я в Україні й розроблені стратегії та програми з метою збереження та підтримки здоров'я населення. Доведено, що дослідження профілактичних заходів та

програм, спрямованих на запобігання захворюванням та промоції здорового способу життя, включає вплив таких факторів як здорове харчування, фізичну активність, боротьбу зі шкідливими звичками тощо. При цьому важливим аспектом є дослідження впливу зовнішніх факторів (середовище проживання, екологічні умови, соціально-економічний статус тощо) на здоров'я населення та заходи щодо його збереження, а також рівень інформованості та мотивації населення щодо дотримання здорового способу життя.

Досліджено питання щодо розширення партнерства України та ВООЗ у реалізації вітчизняної державної політики у сфері охорони здоров'я та встановлено, що національна політика у сфері охорони здоров'я має бути заснована на стратегіях, які спрямовані на підвищення рівня здоров'я населення та запобігання захворюванням шляхом активного залучення різних секторів суспільства на основі міжгалузевого підходу як наголошує ВООЗ у своїх програмних документах. Такі програми включають в себе різноманітні ініціативи, спрямовані на поліпшення умов життя, просвітницьку діяльність щодо формування здорового способу життя, регулятивні заходи щодо зменшення факторів ризику на здоров'я населення та ін.

Встановлено, що важливим напрямом для нашого дослідження становлять питання профілактики НІЗ в програмних документах ВООЗ, зокрема це стосується таких стратегій та заходів, які направлені на запобігання розвитку НІЗ (серцево-судинні та онкологічні захворювання, цукровий діабет та інші); популяризацію здорового способу життя через збалансоване харчування, фізичну активність, відмову від шкідливих звичок (куріння, вживання алкоголю тощо); підвищення доступності та якості медичної допомоги з метою виявлення та лікування НІЗ тощо.

Доведено, що трансформація сфери охорони здоров'я враховує широкий спектр факторів, що впливають на здоров'я населення, таких як демографічна ситуація, зміна характеру захворювань, екологічні проблеми, а також соціально-економічні та політичні чинники, а також передбачає підвищення обізнаності населення щодо важливості здорового способу життя, забезпечення доступу до інформації про профілактику захворювань, вакцинацію та лікування, а також створення сприятливих умов для здорового існування в різних сферах суспільного життя.

У п'ятому розділі **«Шляхи удосконалення трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я в Україні»** визначено стратегічні напрями удосконалення трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я; розроблено практико-орієнтовані підходи до реалізації трансформаційного механізму вироблення державної політики у сфері охорони здоров'я; окреслено напрями модернізації системи підготовки фахівців сфери охорони здоров'я України як умова їх готовності до трансформаційних змін у галузі; розроблено модель комплексного трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я.

Визначено стратегічні напрями удосконалення трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я та встановлено, що серед найважливіших проблем в галузі можна виділити такі як недостатнє фінансування системи охорони здоров'я, нерівномірний доступ до якісних медичних послуг, дефіцит кадрів у медичній сфері, низька ефективність управління та корупція, а також недостатня увага до профілактики захворювань та збереження здоров'я.

Доведено, що стратегічні напрями удосконалення трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я повинні враховувати комплексний міжсекторальний підхід до вирішення проблем і враховувати потреби всіх зацікавлених сторін.

Здійснено експертне опитування щодо стану функціонування системи охорони здоров'я та ступеня задоволеності отриманими медичними послугами з метою розкриття проблем і виявлення можливостей для подальшого удосконалення галузі. Результати цього опитування будуть корисні для розробки стратегій поліпшення якості та доступності медичної допомоги, а також для визначення пріоритетів у реформуванні системи охорони здоров'я.

Узагальнені результати експертного опитування вказують на потребу удосконалення трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я за такими основними напрямами: доступність та безпечність медичних послуг, якість надання медичної допомоги, використання інновацій та продовження реформування системи охорони здоров'я.

Виокремлено стратегічні напрями удосконалення трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я, зокрема: забезпечення належного фінансування для системи охорони здоров'я; підвищення доступності, безпечності та якості медичних послуг; забезпечення рівності і справедливості у сфері охорони здоров'я; забезпечення заходів з профілактики та збереження здоров'я населення; розвиток людських ресурсів в галузі охорони здоров'я.

Наголошено на практичних аспектах впровадження трансформаційного механізму, який дозволить досягти покращення якості та ефективності медичних послуг, а також забезпечити широкий доступ до них для населення. Доведено, що впровадження трансформаційного механізму у сфері охорони здоров'я вимагає практичних заходів, спрямованих на конкретні зміни у діяльності медичних установ та управлінських структур. Для успішної реалізації трансформаційного механізму необхідно брати до уваги всі аспекти медичної системи, включаючи організаційні, фінансові, технологічні та кадрові складові. Обґрунтовано, що успішність трансформаційного процесу в охороні здоров'я залежить від співпраці з усіма зацікавленими сторонами, включаючи урядові органи, медичні установи, громадські організації та інші зацікавлені групи, а заходи, пов'язані з реалізацією трансформаційного механізму, повинні бути спрямовані на досягнення конкретних цілей, таких як покращення якості медичних послуг, зниження захворюваності та смертності, підвищення доступності медичної допомоги тощо.

Запропонована Індикативна панель показників досягнення стратегічних напрямів трансформаційного механізму формування державної політики у сфері охорони здоров'я в Україні є інноваційним інструментом для стимулювання змін та покращення результатів у сфері охорони здоров'я, яка шляхом систематичного вимірювання та аналізу відповідних показників надає змогу виявляти слабкі місця та потенційні напрями для вдосконалення державної політики у галузі, що сприяє оперативному та якісному прийняттю управлінських рішень (табл. 4).

Розроблена Карта-рубрикатор, яка спрямована на поліпшення реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я в Україні. Ця карта відрізняється своєю унікальністю, оскільки враховує сучасні трансформаційні процеси через структурованість і системність, що передбачає організований підхід до ідентифікації та оцінки основних

складових трансформаційного механізму, визначення їх функцій та пріоритетних завдань; узгодженість з потребами сфери охорони здоров'я, що забезпечується відповідністю між стратегічними напрямками удосконалення державної політики та реальними потребами галузі; спрямованість на результат, що полягає у визначенні ключових напрямів та конкретних практичних заходів для поліпшення трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я в Україні.

Таблиця 4

Індикативна панель показників досягнення стратегічних напрямів трансформаційного механізму вироблення державної політики у сфері охорони здоров'я в Україні

Основні стратегічні напрями	Загальний показник	Цільовий показник
1. Забезпечення належного фінансування галузі	Частка ВВП, що витрачається на охорону здоров'я - показник загального рівня фінансування галузі	Довести частку ВВП, що витрачається на охорону здоров'я, до 6% до 2026 року.
	Витрати на охорону здоров'я на душу населення - показник обсягу коштів, які витрачаються на охорону здоров'я кожної людини	Довести витрати на охорону здоров'я на душу населення до 1000 USD до 2026 року.
	Рівень співфінансування з боку домогосподарств - показник обсягу коштів, які витрачають на охорону здоров'я самі люди	Знизити рівень співфінансування з боку домогосподарств до 30% до 2026 року.
2. Підвищення доступності, безпечності та якості медичних послуг	Частка населення, яка має доступ до якісної медичної допомоги - показник кількості людей, що мають доступ до необхідних їм медичних послуг.	Довести частку населення, яка має доступ до якісної медичної допомоги, до 95% до 2026 року.
	Середній час очікування на прийом до лікаря - показник дає уявлення про те, скільки часу люди змушені чекати, щоб отримати медичну допомогу.	Знизити середній час очікування на прийом до лікаря до 3 днів до 2026 року.
	Рівень материнської та дитячої смертності - показник безпеки медичної допомоги для матерів та дітей.	Знизити рівень материнської смертності до 20 на 100 000 живонароджених, а дитячої смертності – до 10 на 1000 живонароджених до 2026 року.
3. Пріоритетність заходів профілактичної спрямованості та промоція цінності здорового способу життя	Рівень захворюваності на неінфекційні захворювання - наскільки поширені неінфекційні захворювання, такі як серцево-судинні, онкологічні та хронічні респіраторні захворювання.	Знизити рівень захворюваності на неінфекційні захворювання на 10% до 2026 року.
	Частка населення, яка веде здоровий спосіб життя - показник, скільки людей ведуть здоровий спосіб життя, включаючи правильне харчування, фізичну активність та відмову від шкідливих звичок.	Довести частку населення, яка веде здоровий спосіб життя, до 50% до 2026 року.
	Рівень вакцинації - показник кількості людей, які захищені від вакцинованих захворювань.	Довести рівень вакцинації до 95% для всіх вакцинованих захворювань до 2026 року.

1	2	3
4. Розвиток людських ресурсів в медичній сфері	Рівень кваліфікації медичних кадрів - частка медичних працівників з вищою кваліфікаційною категорією від загальної кількості	Довести частку медичних працівників з вищою кваліфікаційною категорією до 70% до 2026 року. Забезпечити щорічне підвищення кваліфікації 100% медичних працівників.
	Умови праці медичних кадрів - середня заробітна плата медичних працівників	Довести середню заробітну плату медичних працівників до 2 середніх заробітних плат по країні до 2026 року. Забезпечити 100% медичних працівників сучасним обладнанням та інструментами
	Ефективність використання людських ресурсів - рівень забезпеченості кадрами; відсоток плинності кадрів; рівень задоволеності медичними послугами	Забезпечити 100% кадрового забезпечення медичних закладів. Знизити рівень плинності кадрів серед медичних працівників на 50% до 2025 року. Збільшити рівень задоволеності пацієнтів якістю медичної допомоги на 70% до 2026 року.
	Міжнародне співробітництво - відсоток іноземних фахівців від загальної кількості медичних працівників	Збільшити кількість іноземних фахівців, які працюють в Україні, на 20% до 2026 року.

Джерело: складено автором

Виокремлено напрями модернізації системи підготовки фахівців сфери охорони здоров'я України як умови їх готовності до трансформаційних змін у галузі та доведено, що цей процес вимагає застосування комплексного підходу, спрямованого на підвищення якості освіти, впровадження інновацій та вчасне реагування на сучасні виклики та потреби галузі.

Встановлено, що управлінська діяльність в сфері охорони здоров'я вимагає від керівних кадрів наявності не лише клінічних знань, але й вміння ефективно керувати медичним персоналом, формувати стратегічні напрями розвитку та впроваджувати інновації. Важливим при цьому є необхідність стимулювання працівників до навчання протягом усього життя, з метою постійної адаптації до нових умов, що постійно змінюються та вимог і викликів, які постають у сфері охорони здоров'я.

Визначено, що з метою модернізації системи підготовки фахівців у сфері охорони здоров'я на часі є розроблення конкретних стратегій і програм. Для цього виникає потреба у проведенні низки експертних опитувань, що дозволить оцінити ситуацію з різних точок зору перед розробкою подальших заходів та отримати важливі відгуки та інформацію від респондентів щодо їх потреб у навчальних програмах; задоволеності навчанням, якістю викладання; доступністю інформаційних ресурсів тощо; потреб роботодавців у необхідних фахівцях, їх навичках та компетентностях, які вони вважають важливими для успішного виконання обов'язків тощо.

Здійснено експертні опитування, узагальнення результатів яких показує, що важливим є запровадження тренінгової програми «Лідерство та управління у сфері охорони здоров'я», яка може включати в себе широкий спектр тем, зокрема стратегічне управління та планування, комунікаційні зв'язки, розвиток персоналу та інші.

Проаналізовано зарубіжну практику підготовки фахівців для сфери охорони здоров'я та встановлено, підготовка фахівців для системи громадського здоров'я в Україні, повинна бути здійснена на всіх рівнях системи освіти в т. з. Школах охорони здоров'я при вищих медичних закладах освіти. Продовження цієї практики сприятиме покращенню якості освіти та підготовки фахівців у сфері охорони здоров'я, забезпечуючи потреби суспільства в компетентних медичних працівниках.

Розроблена SWOT-матриця демонструє сильні та слабкі сторони системи підготовки фахівців у сфері охорони здоров'я, а також визначає можливості та загрози, з якими ця система стикається.

Виокремлено заходи вдосконалення системи підготовки фахівців у сфері охорони, зокрема: здійснення системного оновлення та внесення змін до навчальних програм; збільшення кількості практико-орієнтованих занять і стажувань для здобувачів; запровадження інноваційних методів навчання; створення навчальних програм та курсів, які сприяють розвитку міждисциплінарних знань та навичок; забезпечення можливості постійного професійного розвитку для медичних працівників, керівників галузі та учасників кадрового резерву; запровадження належної системи мотивації та стимулювання для науково-педагогічних кадрів.

SWOT-матриця дозволяє ідентифікувати ключові аспекти, які слід враховувати при розробці стратегій та програм для покращення системи підготовки фахівців у сфері охорони здоров'я та можуть слугувати основою для розробки Алгоритму моніторингу підготовки фахівців у сфері охорони здоров'я в умовах трансформації галузі. До індикаторів пропонованого Алгоритму моніторингу пропонуємо віднести як кількісні, так і якісні показники, які будуть визначати рівень готовності до здійснення фахівцями системи охорони здоров'я професійної діяльності.

Розроблено Алгоритм моніторингу підготовки фахівців у сфері охорони здоров'я в умовах трансформації галузі за такими блоками як завдання моніторингу та ключові індикатори, які дозволяють систематично здійснювати відстеження ефективності підготовки фахівців у сфері охорони здоров'я, а також вчасно виявляти та вирішувати проблеми, що виникають у процесі навчання та впровадження інновацій в освітній процес (табл. 5).

Розроблено модель комплексного трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я, яка є ключовим інструментом для досягнення стратегічних цілей в цій галузі.

Алгоритм моніторингу підготовки фахівців у сфері охорони здоров'я в умовах трансформації галузі

Завдання моніторингу	Ключові індикатори (кількісні та якісні)
1. Забезпечення високого рівня якості підготовки фахівців, що відповідає потребам сучасної медицини та вимогам галузі, а також їхньої адаптованості до змін	1.1. Кількість випускників медичних закладів освіти та рівень їх кваліфікації. 1.2. Динаміка кількості абітурієнтів шляхом аналізу змін у кількості осіб, які вступають до медичних закладів освіти та інших освітніх закладів у сфері охорони здоров'я. 1.3. Визначення пропорцій між чисельністю випускників та потребами ринку праці. 1.4. Рівень задоволеності здобувачів та випускників щодо якості освіти, наявності необхідних навичок та їх готовності до професійної діяльності. 1.5. Результати зовнішнього оцінювання для оцінки рівня знань та компетентностей випускників. 1.6. Визначення відсотку успішності працевлаштування випускників. 1.7. Актуальність навчальних програм шляхом оцінки відповідності навчальних програм сучасним вимогам медичної практики та інновацій в галузі.
2. Визначення відповідності підготовки фахівців потребам сучасної системи охорони здоров'я.	2.1. Задоволеність студентів і випускників освітнім процесом, який вимірюється через анкетування або опитування. 2.2. Динаміка змін у кількості абітурієнтів, які вступають до медичних закладів освіти, і їхній профіль відповідно до потреб сучасної системи охорони здоров'я. 2.3. Результати аудитів та оцінки актуальності навчальних програм, орієнтованих на вимоги сучасної медицини і інновацій в галузі.
3. Визначення якості освітніх програм та діяльності закладів освіти у вирішенні поточних проблем та впровадженні інновацій	3.1. Рівень досягнень здобувачів у стандартизованих тестах або оцінках. 3.2. Оцінювання навчальних планів, програм відповідно до спеціальностей/спеціалізацій. 3.3. Визначення показників працевлаштування та кар'єрного зростання випускників, а також динаміки їхнього професійного розвитку. 3.4. Рівень нормативно-правового забезпечення системи підготовки фахівців у сфері охорони здоров'я (наявність стратегій, концепцій, програм, планів, проєктів та ін.) 3.5. Динаміка укладених угод або партнерських відносин між закладами освіти та медичними установами, що можуть впливати на підготовку фахівців у відповідності до потреб галузі.
4. Забезпечення галузі кваліфікованими кадрами з відповідним рівнем компетентності.	4.1. Визначення відсотку випускників, які пройшли додаткові курси або стажування з метою підвищення кваліфікації. 4.2. Визначення відсотку фахівців у системі охорони здоров'я, які мають вищу або спеціалізовану медичну освіту, відповідну вимогам галузі. 4.3. Визначення рівня успішності під час проходження професійної атестації або сертифікації медичних працівників. 4.4. Динаміка участі фахівців у програмах підвищення кваліфікації, стажування та науково-практичних конференціях. 4.5. Рівень задоволеності медичних працівників умовами праці, можливостями професійного зростання та розвитку кар'єри.
5. Визначення рівня готовності до здійснення фахівцями системи охорони здоров'я професійної діяльності.	5.1. Рівень професійного зростання випускників, їхні можливості отримати більш високі посади та впливати на розвиток системи охорони здоров'я. 5.2. Рівень отриманих під час навчання компетентностей (показник рівня знань, умінь, навичок).
6. Забезпечення ресурсами системи підготовки фахівців у сфері охорони здоров'я, кваліфікованість науково-педагогічних кадрів.	6.1. Рівень ресурсного забезпечення системи підготовки фахівців у сфері охорони здоров'я. 6.2. Рівень кваліфікації та досвіду викладацького складу, їх здатності ефективно передавати знання та розвивати навички у студентів.
7. Забезпечення взаємодії закладів освіти зі стейкхолдерами.	7.1. Рівень зв'язків закладу освіти з роботодавцями, асоціаціями, медичними закладами та іншими стейкхолдерами, які можуть вплинути на якість підготовки високопрофесійних кадрів у сфері охорони здоров'я.

Джерело: складено автором

Модель охоплює механізми формування державної політики, такі як розробка нормативно-правової бази, імплементація міжнародних документів у сфері охорони здоров'я, підготовка Державних програм та заходів, дотримання світових стандартів якості надання медичної допомоги тощо (рис. 2).

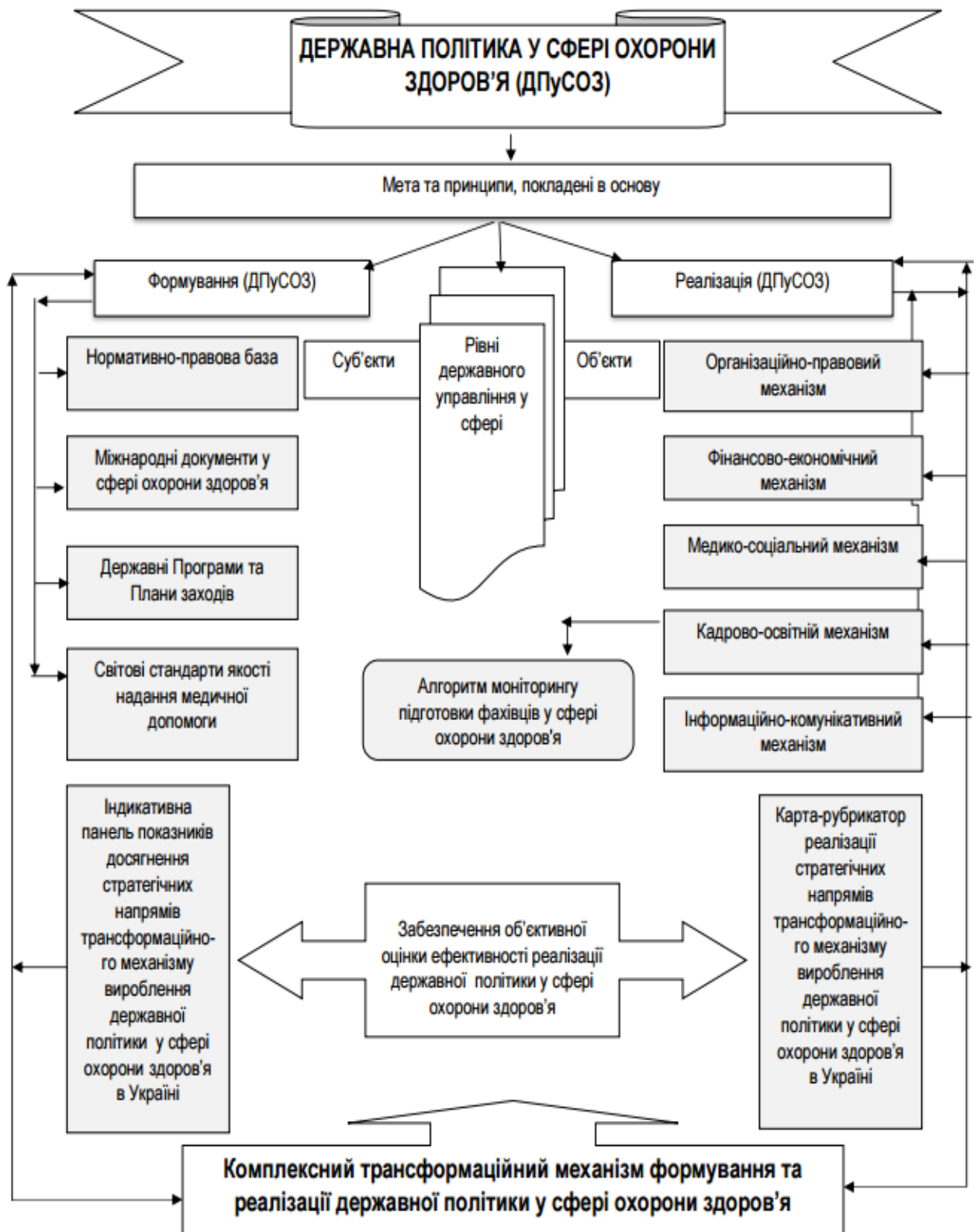

Рис. 2. Модель комплексного трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я

Джерело: складено автором

При цьому запропоновано, що механізм формування державної політики у досліджуваній сфері може бути забезпечений через Індикативну панель показників досягнення стратегічних напрямів трансформаційного механізму вироблення державної політики у сфері охорони здоров'я в Україні.

Модель включає також базові механізми реалізації державної політики, такі як організаційно-правові, фінансово-економічні, медико-соціальні, кадрово-освітні та інформаційно-комунікативні компоненти, що створює умови для належної організації та функціонування системи охорони здоров'я в цілому. Організаційно-правові механізми визначають правову базу та структуру системи, забезпечуючи її робочий порядок та взаємодію між учасниками. Фінансово-економічні компоненти визначають фінансові ресурси, а також стратегії їх ефективного використання для забезпечення якісного надання медичних послуг. Медико-соціальні аспекти враховують потреби населення та соціальні напрями забезпечення медичної допомоги. Кадрово-освітні компоненти стосуються підготовки та розвитку кваліфікованого медичного та управлінського персоналу у галузі. Інформаційно-комунікативні аспекти забезпечують обмін даними та комунікацію між учасниками системи для ефективного управління та координації дій.

При цьому запропоновано, що вказані механізми реалізації державної політики забезпечуються шляхом застосування Карти-рубрикатора реалізації стратегічних напрямів трансформаційного механізму вироблення державної політики у сфері охорони здоров'я в Україні з урахуванням потреби сучасних змін у галузі.

Такий комплексний підхід до формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я сприяє покращенню якості надання медичних послуг, збереженню оптимального рівня здоров'я населення, раціонального використання ресурсів, забезпечення об'єктивного оцінювання державної політики у сфері охорони здоров'я та у підсумку – її трансформації у відповідності до кращих світових стандартів.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні здійснено теоретичне узагальнення й вирішення актуальної наукової проблеми в галузі науки «Державне управління», що полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних засад трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я України і розроблення практичних рекомендацій щодо його удосконалення.

Отримані результати дослідження дають можливість сформулювати ряд висновків і рекомендацій, які мають як теоретичне, так і практичне значення.

1. Досліджено базові поняття та категорії трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я та виявлено, що формування та реалізація державної політики у сфері охорони здоров'я – це складний та багатогранний процес, який охоплює різноманітні етапи та аспекти, серед яких можна виділити такі ключові моменти під час формування державної політики у галузі охорони здоров'я як визначення цілей, аналіз проблем, розробка стратегій, планів та програм. У свою чергу, реалізація державної політики в досліджуваній сфері включає різні аспекти, зокрема правове, інституційно-організаційне, фінансове та кадрове забезпечення, а також проведення моніторингу та оцінки тощо.

Встановлено, що процеси формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я базуються на відповідних механізмах, які взаємодіють між собою та сприяють втіленню принципів та напрямів цієї політики.

Запропоновано авторське визначення поняття «трансформаційний механізм формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я», який

тлумачиться як комплексний важіль державного регулятивного впливу, що складається з організаційно-правового, фінансово-економічного, медико-соціального, кадрово-освітнього та інформаційно-комунікативного механізмів, який включає систему взаємопов'язаних між собою процесів, інструментів, пріоритетних напрямів розвитку та стратегій, спрямованих на втілення трансформаційних структурних змін, адаптацію системи охорони здоров'я до сучасних вимог та викликів. Він охоплює реалізацію стратегічних напрямів, направлених на підвищення якості, безпеки та доступності медичних послуг, модернізацію та оптимізацію управлінських процесів, а також забезпечення справедливості в системі охорони здоров'я. Цей механізм має на меті досягнення стратегічних цілей щодо покращення громадського здоров'я та забезпечення якості медичної допомоги, а також проведення профілактичних заходів.

2. Визначено стан наукових розробок проблематики трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я, що дало можливість оцінити рівень розвитку наукових досягнень у галузі охорони здоров'я, визначити актуальні тенденції та ідентифікувати проблемні аспекти, а також виявити прогалини та можливі напрями для подальших досліджень, врахувати досягнення науковців, які допомагають при розробленні шляхів удосконалення державної політики у сфері охорони здоров'я.

Встановлено, що в наукових дослідженнях окреслено пріоритетні напрями розвитку державної політики у сфері охорони здоров'я, розглянуто процеси державної політики у сфері охорони здоров'я в рамках визначення конституційних прав людини та громадянина, а також її нормативно-правового забезпечення. В працях науковців визначено, що розроблення та впровадження механізмів державної політики у сфері охорони здоров'я повинні бути узгоджені з процесами трансформацій державного управління та децентралізації.

Визначено, що проблематика трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я, досліджена в працях науковців, охоплює ряд аспектів, зокрема стратегічне планування у сфері охорони здоров'я; фінансове, організаційно-правове, інформаційне, кадрове, інформаційне забезпечення; взаємодія з громадськістю та участь громадськості у прийнятті управлінських рішень у сфері охорони здоров'я; міжнародне співробітництво у сфері охорони здоров'я та ін.

Окреслено, що додаткових досліджень потребують питання організаційно-правових механізмів формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я; фінансово-економічних важелів регулятивного впливу; інформаційно-комунікативних механізмів функціонування електронної системи охорони здоров'я (e-Health), кадрового забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я, а також цифрового інструментарію реалізації державних механізмів у сфері охорони здоров'я. Окремого розгляду потребує питання щодо міжнародного співробітництва у сфері охорони здоров'я, зокрема реалізації європейської політики та визначення її впливу на формування та реалізацію комплексного трансформаційного механізму державної політики у сфері охорони здоров'я, а також визначення шляхів удосконалення трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я в Україні.

3. Окреслено еволюційні характеристики трансформаційних процесів політики охорони здоров'я в Україні та світі, які базуються на історичних методах дослідження та правовому підході.

Проаналізовано досвід зарубіжних країн, зокрема країн ЄС, щодо еволюції трансформаційних процесів політики охорони здоров'я з метою розроблення оптимальних шляхів розвитку системи охорони здоров'я та впровадження кращих практик для національної системи охорони здоров'я. Встановлено, що основна мета сучасних систем охорони здоров'я полягає у збереженні, зміцненні та відновленні здоров'я громадян.

Визначено, що в країнах ЄС виникає необхідність у скороченні витрат на охорону здоров'я, при цьому системи охорони здоров'я у цих країнах пройшли суттєві трансформаційні зміни. В той же час, кожен підхід включав в себе управління та фінансові технології, які базувалися на принципах інших моделей охорони здоров'я, що призвело на сьогодні до виникнення гібридних (змішаних) систем охорони здоров'я.

Встановлено періодизацію трансформаційних процесів державної політики у сфері охорони здоров'я починаючи з моменту проголошення у 1991 році незалежності України. Визначено 4 ключові етапи трансформаційних процесів державної політики у сфері охорони здоров'я, зокрема: перший етап (1991 – 2000 рр.); другий етап (2001 – 2010 рр.); третій етап (2011 – 2018 рр.) та четвертий – (2019 р. – до тепер), кожен з яких відображає певний період часу та специфіку змін у сфері охорони здоров'я, зокрема:

- етап I – період незалежності (1991-2000 рр.) – початок реформи системи охорони здоров'я, запровадження ринкових елементів, зміни фінансування та перегляд структури медичних закладів;

- етап II – етап поглиблення реформ (2000-2010 рр.), характеризується активним розвитком концепцій та стратегій управління в галузі охорони здоров'я, відбулися зміни в системі фінансування та посилення ролі первинної медичної допомоги;

- етап III – перехід до впровадження більш сучасних моделей системи охорони здоров'я (2011-2018 рр.), прийняті законодавчі акти, спрямовані на трансформацію системи охорони здоров'я;

- етап IV – формування сучасної моделі системи охорони здоров'я України (2019 р. – до тепер), характеризується введенням функціонування госпітальних округів та розподілення їх на госпітальні кластери з наданням територіальної доступності до якісної медичної та реабілітаційної допомоги населенню та ін.

4. Охарактеризовано методологічні підходи дослідження трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я, що передбачають використання системи принципів, методів і правил, які визначають логічні аспекти здійснення наукового аналізу та є ключовими у забезпеченні об'єктивності наукових пошуків.

Встановлено, що методологія дослідження трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я повинна бути комплексною та ретельно виваженою, оскільки це велика та складна система з численними факторами, основними серед яких є мультидисциплінарний та емпіричний, часовий та системний фактори; застосування спектру методичного інструментарію для збору та обробки даних, що визначаються проблемою дослідження; кількісні та якісні методи дослідження; стратегічне планування; участь зацікавлених сторін із залученням представників різних груп.

Структуровано головну мету дослідження за допомогою логіки наукового методу та методу «дерева цілей», що допомогло систематизувати та структурувати дослідження, роблячи його більш системним і логічно побудованим. Зокрема у дослідженні трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері

охорони здоров'я, метод «дерева цілей» використано для структурування основної мети, завдань дослідження та визначення логічних зв'язків між ними.

5. Обґрунтовано концептуальні засади формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я. Розглянуто галузь як об'єкт наукового аналізу формування та реалізації державної політики через такі ключові аспекти, зокрема медичний, економічний, соціальний, державно-правовий, інноваційний, міжнародний, а також безпековий аспект.

Визначено ключові принципи, на яких ґрунтується політика у сфері охорони здоров'я, до яких належать так як пріоритетність громадського здоров'я, всебічний підхід, що враховує медичний, економічний, соціальний, інноваційний та міжнародний аспекти, доступність медичної допомоги для всіх верств населення, профілактика та раціональне використання ресурсів, інновації та наукові розробки, міжнародна співпраця, а також ефективне управління.

Доведено, що визначені концептуальні засади відображають потребу у комплексному підході формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я, враховуючи різноманітні виклики та тенденції, які включають екологічні, демографічні, соціальні та економічні перетворення, що вимагають нових підходів та глобальної співпраці, а також вдосконалення систем охорони здоров'я.

6. Проведено класифікацію підходів до визначення змісту та принципів реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я, які розширено та систематизовано на основі екосистемного, доказового та цифрового підходів. Зокрема, екосистемний підхід розглядає систему охорони здоров'я як комплексну та взаємодіючу, гнучку та адаптивну до змін; доказовий підхід ґрунтується на науково обґрунтованих даних для прийняття рішень та розробки стратегій; цифровий підхід передбачає використання інформаційних технологій для поліпшення надання медичних послуг та управління медичною інформацією.

Розроблено систему принципів реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я та адаптовано її до тенденцій розвитку цифрового суспільства, зокрема, щодо застосування цифрових інновацій, стандартизації підходів та адаптивності до змін. Доведено, що це сприятиме покращенню ефективності прийняття рішень, інтеграції інформаційних систем та адаптації галузі охорони здоров'я до нових вимог цифрового середовища.

7. Досліджено стан функціонування механізмів формування та реалізації державної політики України у сфері охорони здоров'я в контексті сучасних трансформаційних перетворень галузі та визначено проблеми в системі охорони здоров'я, які мають вплив на трансформаційні перетворення організаційно-правових механізмів формування та реалізації державної політики у досліджуваній сфері, що включають такі аспекти як обмеженість фінансових ресурсів; нерівномірність у доступності до медичної допомоги; зниження якості медичних послуг; зовнішні виклики (військова агресія проти України, пандемії, епідемії тощо); демографічні та соціокультурні зміни та ін.

Проведено аналіз фінансово-економічного забезпечення державної політики України у сфері охорони здоров'я в умовах трансформаційних змін, що показує існування недостатності бюджетних коштів для забезпечення якісної медичної допомоги в необхідних обсягах, що у свою чергу, приводить до заміщення безкоштовної медичної допомоги платною та значно ускладнює для населення доступ до неї. Доведено, що у процесі впровадження трансформаційних змін у сфері охорони здоров'я виокремлюється декілька потенційно деструктивних факторів, які можуть негативно

вплинути як на процес, так і на його результати: корупція та недостатня прозорість у фінансуванні та закупівлях; відсутність або недостатність системи управління ризиками; недостатня координація органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інших зацікавлених сторін; постійні зміни в урядовій політиці або системі фінансування.

Доведено, що запровадження електронної системи охорони здоров'я має на меті покращити функціонування та результативність системи охорони здоров'я, при цьому досягаючи кінцевої мети трансформації щодо забезпечення безпечності, доступності та якості медичної допомоги, а також задоволення потреб населення у медичній допомозі. Встановлено, що основні аспекти при формуванні інформаційно-комунікативних механізмів функціонування електронної системи охорони здоров'я (e-Health) мають включати покращення доступу до медичної інформації; підвищення якості медичної допомоги; раціональне використання ресурсів медичного закладу; удосконалення безпеки та конфіденційності даних для пацієнтів; удосконалення взаємодії пацієнтів з медичними закладами.

Визначено проблеми кадрового забезпечення формування та реалізації державної політики системи охорони здоров'я України, зокрема недостатність медичних кадрів; нерівномірність у розподілі медичних кадрів; низька оплата праці, недостатність стимулів для працівників, які включають в себе не лише оплату праці, але і можливості кар'єрного зростання; відсутність розробленої стратегії кадрового забезпечення, а також недостатність механізмів мотивації та розвитку персоналу; неготовність системи підготовки кадрів до викликів сучасності.

З метою дослідження кадрового забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я проведено експертні опитування задоволеності умовами праці медичних працівників Комунального некомерційного підприємства «Центр первинної медико-санітарної допомоги № 2» Святошинського району м. Києва у період з листопада по грудень 2019 року та з листопада по грудень 2022 року.

Наголошено на необхідність впровадження заходів з удосконалення кадрового забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я, зокрема необхідно забезпечити професійний розвиток кадрового потенціалу, надати можливості для навчання та підготовки/перепідготовки; забезпечити покращення умов праці для медичних працівників; створити мотиваційні програми у закладах охорони здоров'я та ін.

Обґрунтовано, що цифровий інструментарій має значний потенціал для покращення системи охорони здоров'я, роблячи її більш координованою, доступною, персоналізованою та економною. Для успішного впровадження цього інструментарію необхідний ефективний обмін медичною інформацією, співпраця між усіма учасниками системи, захист даних та інвестування в нові технології.

Доведено, що напрям розвитку цифрового здоров'я потребує розробки відповідних стратегій, залучення фінансових ресурсів та гарантування прав всіх учасників цього процесу. Розвиток електронної медицини залежить від стратегічних рішень уряду, інвестицій у систему охорони здоров'я, участі медичного персоналу та пацієнтів і захисту прав людини, що потребує відповідного законодавчого врегулювання.

8. Проаналізовано успішність європейської політики у сфері охорони здоров'я та визначено її вплив на розвиток трансформаційного механізму державної політики у сфері охорони здоров'я України та встановлено, що політика ЄС у сфері охорони здоров'я реалізується через підхід, відомий як «управління для здоров'я» (governance for health), який передбачає вплив на здоров'я через управління різними секторами та рівнями влади,

а також залучення громадськості та зацікавлених сторін до прийняття рішень, спрямованих на покращення стану здоров'я населення.

Визначено, що при реалізації європейської політики у сфері охорони здоров'я за принципом «здоров'я у всіх політиках» (Health in All Policies, HiAP) важливим є питання оцінки впливу реалізації цього принципу на громадське здоров'я та добробут населення. Стратегія «Здоров'я для всіх у XXI ст.» підкреслює фундаментальне значення певних цінностей, які мають бути переведені у практичні терміни для досягнення стійких поліпшень якості життя для всіх.

Доведено, що підходи європейської політики «управління для здоров'я» і «здоров'я у всіх політиках» спрямовані на забезпечення того, щоб питання охорони здоров'я були враховані в усіх секторах діяльності уряду (таких як економіка, освіта, середовище, транспорт і т. д.), а не лише у сфері охорони здоров'я.

Встановлено, що ВООЗ впроваджує ініціативи, проєкти та програми з метою покращення здоров'я населення та боротьби з різними медичними проблемами по всьому світу, серед яких є програми з профілактики захворювань, ініціативи щодо зменшення поширення інфекційних захворювань, проєкти з підвищення якості медичної допомоги, ініціативи з підтримки національних систем охорони здоров'я та багато інших. Також вони включають міжнародні програми вакцинації, дослідження нових методів лікування, розвиток медичної інфраструктури, ініціативи щодо контролю за захворюваннями та інші заходи, спрямовані на покращення глобального здоров'я.

9. Визначено стратегічні напрями удосконалення трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я та доведено, що такі стратегічні напрями повинні здійснюватися на основі комплексного міжсекторального підходу до вирішення проблем і враховувати потреби всіх зацікавлених сторін.

Здійснено експертне опитування щодо стану функціонування системи охорони здоров'я та ступеня задоволеності отриманими медичними послугами з метою розкриття проблем і виявлення можливостей для подальшого удосконалення галузі. Узагальнені результати експертного опитування вказують на потребу удосконалення трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я за такими основними напрямами: доступність та безпечність медичних послуг, якість надання медичної допомоги, використання інновацій та продовження реформування системи охорони здоров'я.

Окреслено стратегічні напрями удосконалення трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я, які охоплюють забезпечення належного фінансування для системи охорони здоров'я; підвищення доступності, безпечності та якості медичних послуг; забезпечення рівності і справедливості у сфері охорони здоров'я; забезпечення заходів з профілактики та збереження здоров'я населення; розвиток людських ресурсів в галузі охорони здоров'я.

10. Вироблено практико-орієнтовані підходи до реалізації трансформаційного механізму реалізації вітчизняної державної політики у сфері охорони здоров'я та доведено, що впровадження трансформаційного механізму у сфері охорони здоров'я потребує конкретних заходів на кожному етапі реалізації. Перш за все, це означає необхідність перегляду та оновлення структурних та функціональних аспектів медичних закладів, а також формування механізмів моніторингу та оцінки їх діяльності. Для успішної реалізації трансформаційного механізму необхідно брати до уваги всі аспекти медичної системи, включаючи організаційні, фінансові, технологічні та кадрові складові.

Розроблено Індикативну панель показників досягнення стратегічних напрямів трансформаційного механізму формування державної політики у сфері охорони здоров'я в Україні, яка є інноваційним інструментом для стимулювання змін та покращення результатів у сфері охорони здоров'я через систематичне вимірювання та аналіз відповідних показників надає змогу виявляти слабкі сторони та потенційні напрями з метою вдосконалення державної політики у галузі.

Розроблено Карту-рубрикатор, яка спрямована на поліпшення реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я в Україні, що відрізняється своєю унікальністю, оскільки враховує сучасні трансформаційні процеси через структурованість і системність, а також передбачає організований підхід до ідентифікації та оцінки основних складових трансформаційного механізму, визначення їх функцій та пріоритетних завдань; узгодженість з потребами сфери охорони здоров'я, що забезпечується відповідністю між стратегічними напрямами удосконалення державної політики та реальними потребами галузі; спрямованість на результат, що полягає у визначенні ключових напрямів та конкретних практичних заходів для поліпшення трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я в Україні.

Визначено напрями модернізації системи підготовки фахівців сфери охорони здоров'я України як умови їх готовності до трансформаційних змін у галузі та доведено, що цей процес вимагає застосування комплексного підходу, спрямованого на підвищення якості освіти, впровадження інновацій та вчасне реагування на сучасні виклики та потреби галузі.

Проведено низку експертних опитувань (2015, 2017, 2019, 2020 рр.), що дозволило оцінити ситуацію з різних точок зору перед розробкою подальших заходів та отримати важливі відгуки та інформацію від респондентів щодо їх потреб у навчальних програмах; задоволеності навчанням, якістю викладання; доступністю інформаційних ресурсів тощо. Узагальнення результатів опитувань показало, що важливим є запровадження тренінгових програм, які можуть включати в себе широкий спектр тем, котрі відображають різноманітні аспекти сучасної медичної практики та управління системою охорони здоров'я, зокрема стратегічне управління та планування, комунікаційні зв'язки, розвиток персоналу, управління медичними закладами, включаючи фінансове забезпечення та інші та мають на меті забезпечення фахівців у сфері охорони здоров'я необхідними знаннями, навичками та компетенціями для успішного здійснення діяльності, а також забезпечення високого рівня медичного обслуговування населення.

Розроблено Алгоритм моніторингу підготовки фахівців у сфері охорони здоров'я як умови їх готовності до трансформаційних змін у галузі, який враховує інновації в освітній сфері, особливості вимог до кадрів у зв'язку з технологічними, демографічними та іншими змінами, що відбуваються у суспільстві та медичній практиці.

11. Розроблено модель комплексного трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я України, яка охоплює базові механізми формування державної політики (організаційно-правові, фінансово-економічні, медико-соціальні, кадрово-освітні та інформаційно-комунікативні компоненти), які можуть бути забезпечені через Індикативну панель показників досягнення стратегічних напрямів трансформаційного механізму вироблення державної політики у сфері охорони здоров'я в Україні шляхом застосування Карту-рубрикатора реалізації стратегічних напрямів трансформаційного механізму вироблення державної політики у сфері охорони здоров'я в Україні з урахуванням потреби сучасних змін у

галузі з використанням комплексного підходу до формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я, що у свою чергу, сприяє покращенню якості надання медичних послуг, збереженню оптимального рівня здоров'я населення, раціонального використання ресурсів, забезпечення об'єктивного оцінювання державної політики у сфері охорони здоров'я та у підсумку – трансформації державної політики у сфері охорони здоров'я у відповідності до кращих світових стандартів.

На підставі урахування основних наукових результатів дисертаційного дослідження, вітчизняного й зарубіжного досвіду, сучасних потреб системи охорони здоров'я України з метою вдосконалення трансформаційного механізму формування та реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я сформульовано такі практичні рекомендації органам державної влади:

а) Верховній Раді України:

- щорічно затверджувати бюджет охорони здоров'я на рівні не менше 6% ВВП при прийнятті Закону України «Про Державний бюджет України на (рік)»;

- у проєкті Закону України «Про загальнообов'язкове державне медичне страхування» передбачити розширення кола осіб, які підлягають обов'язковому державному медичному страхуванню; передбачити механізми добровільного державного медичного страхування для осіб, які не підлягають обов'язковому страхуванню;

- внести зміни до Закону України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» щодо гарантування доступності та якості медичних послуг для всіх застрахованих осіб; визначити перелік медичних послуг, які гарантуються державою застрахованим особам;

- при затвердженні Програми державних гарантій медичного обслуговування населення у складі закону про Державний бюджет України на відповідний рік передбачити заходи щодо забезпечення доступності та якості медичних послуг для всіх застрахованих осіб; визначити стандарти якості медичних послуг; створити та впровадити систему контролю за якістю медичних послуг, що надаються застрахованим особам;

- внести зміни до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства з питань діяльності закладів охорони здоров'я» щодо зменшення адміністративних бар'єрів для реєстрації та діяльності приватних медичних закладів; розширення переліку медичних послуг, які можуть надавати приватні медичні заклади; стимулювання інвестицій у розвиток приватного сектору охорони здоров'я;

- у Податковому кодексі України передбачити податкові пільги для приватних медичних закладів, такі як: зниження податку на прибуток; звільнення від ПДВ на імпорт медичного обладнання; запровадження інвестиційних податкових кредитів;

- внести зміни до Закону України «Про державно-приватне партнерство» щодо визначення чіткого та прозорого механізму реалізації ДПП у сфері охорони здоров'я; забезпечення захисту прав та інтересів держави та приватних партнерів; стимулювати залучення приватних інвестицій у розвиток інфраструктури охорони здоров'я;

- внести зміни до Закону України «Про доступ до публічної інформації» щодо розширення переліку інформації про діяльність МОЗ України, НСЗУ та інших органів влади у сфері охорони здоров'я, яка підлягає оприлюдненню;

- у Законі України «Про запобігання корупції» запровадити антикорупційні стандарти для працівників сфери охорони здоров'я; створити систему е-декларування

для працівників сфери охорони здоров'я; посилити відповідальність за корупційні правопорушення;

– прийняти Закон України «Про якість та безпеку медичних послуг», який визначатиме основні принципи та вимоги до системи управління якістю та безпекою медичної допомоги;

б) Кабінетові Міністрів України:

– затвердити проект Стратегії розвитку системи охорони здоров'я України на період до 2030 року, в якому передбачити поетапне збільшення видатків на охорону здоров'я до 6% ВВП; передбачити заходи щодо поетапного розширення покриття населення програмами державного медичного страхування;

– у Плані відновлення системи охорони здоров'я України від наслідків війни на 2022–2032 роки визначити конкретні кроки та строки для досягнення рівня видатків на охорону здоров'я 6% ВВП; визначити конкретні кроки та строки для розширення покриття населення програмами державного медичного страхування;

– розробити та затвердити стратегію кадрового забезпечення сфери охорони здоров'я;

в) Міністерству охорони здоров'я України:

– у Наказі МОЗ України «Про затвердження дорожньої карти впровадження медичного страхування» передбачити механізми добровільного (в доповнення до додаткового) державного медичного страхування для осіб, які не підлягають обов'язковому страхуванню;

– затвердити Методичні рекомендації для впровадження проєктів державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я;

– розробити та затвердити Типові договори про державно-приватне партнерство у сфері охорони здоров'я, які мінімізуватимуть ризики для обох сторін та сприятимуть ефективній співпраці між державою та приватним сектором, визначатимуть стандартні умови реалізації державно-приватного партнерства;

– розробити та затвердити Програму розвитку державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я, яка визначатиме пріоритетні напрямки для реалізації державно-приватного партнерства; передбачатиме механізми моніторингу та оцінки ефективності державно-приватного партнерства; сприятиме поширенню кращих практик державно-приватного партнерства;

– розробити та затвердити Типове положення про систему мотивації та стимулювання праці медичних працівників в закладах охорони здоров'я;

– розробити та затвердити Програму формування кадрового резерву для керівних кадрів в галузі охорони здоров'я та їх підготовки і підвищення кваліфікації з метою забезпечення потреб сучасної системи охорони здоров'я.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Праці, які відображають основні наукові результати дисертації

Монографії, розділи в колективних монографіях:

1. Медико-соціальні засади публічного врядування у сфері охорони здоров'я : монографія / за заг. ред. М. М. Білинської, Н. О. Васюк, О. Д. Фірсової ; А. Є. Бакай, М. М. Білинська, С. Г. Бойко [та ін.] ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ : НАДУ, 2018. 416 с.

Особистий внесок: визначено проблеми ВІЛ-інфекції/СНІДу в контексті захисту прав людини; виокремлено пріоритетні напрями вдосконалення державної

політики щодо покращення здоров'я населення в Україні; досліджено нормативно-правове забезпечення кадрової політики у сфері охорони здоров'я в Україні та світі.

2. Підготовка керівних кадрів у сфері охорони здоров'я України в умовах системних змін: монографія / за заг. ред. М. М. Білинської, Н. О. Васюк, І. Г. Сурай. Київ: ФОП Лопатіна О. О., 2021. 220 с.

Особистий внесок: визначено сутність окремих понять досліджень щодо керівних кадрів у сфері охорони здоров'я; встановлено глобальні тенденції щодо підготовки керівних кадрів у сфері охорони здоров'я; досліджено окремі аспекти нормативно-правового забезпечення підготовки керівних кадрів у сфері охорони здоров'я в Україні; виокремлено проблеми підготовки керівних кадрів у сфері охорони здоров'я України в умовах трансформаційних змін; охарактеризовано напрями вдосконалення системи підготовки керівних кадрів у сфері охорони здоров'я в Україні.

Статті у наукових фахових виданнях України та наукових періодичних виданнях інших держав:

3. Васюк Н. О. Визначення критеріїв оцінки ефективності державного управління підготовкою керівників для системи охорони здоров'я в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 22. С. 122–127. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/22_2013/30.pdf

4. Васюк Н. О. Україна – Європейський Союз: сучасний стан та перспективи розвитку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 7. С. 148–153. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/7_2014/30.pdf

5. Васюк Н. О. Нормативно-правове регулювання діяльності у сфері лікарських засобів: сучасний стан та перспективи розвитку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 20. С. 125–127. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=4005&i=25>

6. Авраменко Т. П., Васюк Н. О. Удосконалення державної політики щодо протидії поширенню соціально небезпечних захворювань в період системних змін. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 21. С. 115–117. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/21_2014/25.pdf

Особистий внесок: запропоновано заходи щодо удосконалення державного управління у сфері профілактики соціально небезпечних хвороб.

7. Князевич В. М., Радиш Я. Ф., Васюк Н. О. Державна політика України в галузі охорони здоров'я як організаційно-нормативна система владних дій та управлінських рішень. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 7. С. 105 –110. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/7_2015/23.pdf

Особистий внесок: визначено шляхи удосконалення підготовки фахівців, які здатні забезпечити подальший розвиток України, зокрема запровадження проведення короткотермінових курсів підвищення кваліфікації для керівників системи охорони здоров'я.

8. Васюк Н. О. Удосконалення кадрового забезпечення державного управління охороною здоров'я в Україні. *Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президенті України*. 2015. Вип. 2. С. 34-51. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnadu_2015_2_5.

9. Князевич В. М., Васюк Н. О. Розвиток тренінгових програм для керівників сфери охорони здоров'я на місцевому рівні в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 15. С. 65-68. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/15_2017/14.pdf

Особистий внесок: обґрунтовано теоретичні засади щодо удосконалення механізмів підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації керівників сфери охорони здоров'я в Україні шляхом розвитку тренінгових програм.

10. Васюк Н. О., Юрочко Т. П. Публічне управління охороною здоров'я в сучасних умовах реформування в Україні. *Державне управління: теорія та практика*. 2019. № 1. С. 78-84. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/2f92a0a5-8135-4491-a295-787504a17b4b/content>

Особистий внесок: здійснено аналіз нормативно-правових актів, якими розпочато процес реформування сфери охорони здоров'я.

11. Васюк Н. О., Савіна Т. В. Експертне опитування як інструмент для дослідження потреб в освітніх програмах з публічного управління та адміністрування серед фахівців сфери охорони здоров'я. *Право та державне управління*. 2019. № 1 (34). Т. 2. С. 19-25. URL: http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/1_2019/tom_2/5.pdf

Особистий внесок: опрацьовано наукові праці щодо визначення потреб в освітніх програмах з публічного управління та адміністрування серед фахівців сфери охорони здоров'я за допомогою експертного опитування.

12. Васюк Н. О., Деркач Р. В. Розвиток механізмів державного антикризового управління охороною здоров'я в Україні. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління* : електронне наукове видання : збірник. 2020. № 1 (7). Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. С. 191-199. – URL: <http://maup.com.ua/assets/files/expert/7/14.pdf>

Особистий внесок: здійснено теоретичний аналіз державного управління охороною здоров'я України; окреслено проблеми галузі, що призводять до кризового стану.

13. Васюк Н. О., Андріяко І. О. Удосконалення механізмів державного регулювання захисту прав суб'єктів медичних правовідносин в Україні. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління* : електронне наукове видання : збірник. 2020. № 2 (8). Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. С. 170-179. URL: <http://maup.com.ua/assets/files/expert/8/16.pdf>

Особистий внесок: досліджено стан механізмів державного регулювання прав пацієнтів та медичних працівників в Україні; визначено напрями удосконалення механізмів державного регулювання прав суб'єктів медичних правовідносин в Україні.

14. Гаєвська Л. А., Васюк Н. О., Ушакова О. І. Зарубіжний досвід підготовки керівних кадрів-лідерів – виклики для публічної політики у сфері охорони здоров'я в Україні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 7. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/7_2020/4.pdf

Особистий внесок: визначено особливості кадрової політики у сфері охорони здоров'я.

15. Vasiuk N. O., Petruchenko N. V. Expert survey as a tool for research of the satisfaction of working conditions of the medical workers of the municipal non-commercial enterprise “Center for primary health care No. 2” of Svyatoshynsky district of Kyiv. *Public management* : collection. 2020. № 3 (23). Kyiv : Interregional Academy of Personnel Management, 2020. P. 62–72.

Особистий внесок: проведено дослідження задоволеності умовами праці медичних працівників Комунального некомерційного підприємства “Центр первинної медико-санітарної допомоги № 2” Святошинського району м. Києва та визначено заходи з удосконалення механізмів покращення умов праці.

16. Zaporozhets T., Vasiuk N. Introduction of innovative technologies in the educational sphere of Ukraine. *Sciences of Europe*. Praha, 2020. VOL 4, № 48. P. 60–64.

Особистий внесок: визначено переваги та недоліки інтелектуалізації управління у сфері освіти України.

17. Olena I. Korolchuk, Inga M. Perestyuk, Tetiana V. Zaporozhets, Nataliia O. Vasiuk and Yevhenii A. Kulhinskyi. Organization of crisis management in public administration. *International Journal of Management*. 2020. Volume: 11, Issue: 6, Pages: 496-507.

Особистий внесок: досліджено вплив індикаторів управління перехідною економікою на організацію антикризового управління.

18. Васюк Н. О., Голосай К. С., Сокурєнко Н. Б. Розвиток системи громадського здоров'я в Україні: організаційно-правові засади. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 1. С. 83–89. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/1_2022/15.pdf

Особистий внесок: здійснено теоретичне обґрунтування та розроблено практичні рекомендації з удосконалення організаційно-правових засад розвитку системи громадського здоров'я України.

19. Васюк Н. О., Кузюк М. Г. Запровадження електронної системи охорони здоров'я (e-Helth) як важливий напрям трансформації медичної галузі. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2022. № 1. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=2609>

Особистий внесок: визначено основні проблеми електронної системи охорони здоров'я; розроблено пропозиції щодо запровадження електронної системи охорони здоров'я (e-Helth) в умовах трансформації медичної галузі.

20. Запорожець Т. В., Васюк Н. О., Єгорова Д. Є. Розроблення стратегії електронної системи охорони здоров'я (eHealth) як один із напрямів удосконалення державної політики у сфері охорони здоров'я України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 21. С. 95-99. URL: <https://nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/702/710>

Особистий внесок: виокремлено ключові напрями удосконалення державної політики щодо впровадження електронної охорони здоров'я в Україні; запропоновано заходи з розробки стратегії електронної системи охорони здоров'я.

21. Васюк Н. О., Запорожець Т. В., Князевич В. М., Скидан В. І. Напрями удосконалення організаційно-правових аспектів реалізації публічної політики у сфері профілактики грипу і ГРВІ в Україні. *Наукові перспективи*. 2022. № 1(19). С. 43–59. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/993/992>

Особистий внесок: запропоновано розглядати захворювання на грип та ГРВІ не лише як медичну, але й як соціально-економічну проблему; проаналізовано стан захворюваності на грип і ГРВІ у структурі інфекційних хвороб населення України; виокремлено шляхи удосконалення організаційно-правових засад щодо забезпечення захисту населення від грипу та ГРВІ.

22. Васюк Н. О., Котов О. О., Савіна Т. В. Формування резерву управлінського персоналу у сфері охорони здоров'я в Україні як складової кар'єрного розвитку.

Інвестиції: практика та досвід. 2022. № 2. С. 139–144. URL: <https://nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/284/286>

Особистий внесок: запропоновано заходи з формування дієвого кадрового резерву на управлінські посади з метою розвитку системи підготовки управлінського персоналу у сфері охорони здоров'я як складової кар'єрного розвитку.

23. Васюк Н. О., Родічева Н. О. Державне управління розвитком приватного сектора у сфері охорони здоров'я в Україні: організаційно-правові засади. *Інвестиції: практика та досвід.* 2022. № 19-20. С. 141-145. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/612/619>

Особистий внесок: окреслено пропозиції щодо упорядкування законодавчої бази у сфері охорони здоров'я з метою розвитку приватного сектора; визначено шляхи удосконалення організаційно-правових засад державного управління розвитком приватного сектора у сфері охорони здоров'я в Україні.

24. Васюк Н. О., Петрученко Н. В., Павловська К. П. Результати експертного опитування про задоволеність умовами праці медичних працівників Комунального некомерційного підприємства «Центр первинної медико-санітарної допомоги № 2» Святошинського району м. Києва: порівняльний аналіз. *Державне управління: удосконалення та розвиток.* 2023. № 2. – URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/dy/article/view/1115/1124>

Особистий внесок: здійснено порівняльний аналіз експертного опитування задоволеності умовами праці медичних працівників ЦПМСД № 2 у 2019 та 2022 рр.; запропоновано здійснити заходи з удосконалення діяльності ЦПМСД № 2.

25. Худошина О. В., Васюк Н. О. Особливості державного регулювання ліцензування господарської діяльності з медичної практики у період воєнного стану в Україні. *Інвестиції: практика та досвід.* 2023. № 10. С. 115-120. URL: <https://nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/1519/1529>

Особистий внесок: запропоновано внесення змін до законодавчої бази, яка регулює питання ліцензування господарської діяльності з медичної практики, зокрема в умовах воєнного стану в Україні.

26. Васюк Н. О., Гаєвська Л. А. Механізми мережевого управління в діяльності органів публічної влади: сутність понять. *Аспекти публічного управління.* 2023 № 11(2). С. 17-23. DOI: <https://doi.org/10.15421/152314> URL: <https://aspects.org.ua/index.php/journal/article/view/992/968>

Особистий внесок: визначено основні нормативно-правові акти, які опосередковано врегульовують питання мережевого управління в діяльності органів публічної влади; уточнено сутність окремих понять і термінів щодо впровадження механізмів мережевого управління в діяльність органів публічної влади.

27. Карпенко О., Васюк Н., Федірко Н. Реалізація державної екологічної політики в країнах Європейського Союзу: досвід для України. *Аспекти публічного управління.* 2023. № 11(4). С. 28-34. URL: <https://aspects.org.ua/index.php/journal/article/view/1028/1008>

Особистий внесок: здійснено аналіз та узагальнено підходи до реалізації державної екологічної політики в країнах Європейського Союзу; визначено можливості застосування зарубіжного досвіду для України.

28. Васюк Н. О., Гаєвська Л. А. Реалізація державної політики протидії дезінформації в Україні: організаційно-правові засади. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 16. С. 172-177. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.16.172> URL: <https://nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/1943/1963>

Особистий внесок: проаналізовано законодавство України з позиції забезпечення інформаційної безпеки; подано пропозиції щодо удосконалення механізмів реалізації державної політики протидії дезінформації шляхом розроблення стратегічних напрямів протидії дезінформації, забезпечення цифрової безпеки, в тому числі і засобами штучного інтелекту (розуму).

29. Васюк Н. О., Гаєвська Л. А., Кузюк М. Г. Механізми реалізації державної політики протидії дезінформації у сфері охорони здоров'я: зарубіжний досвід для України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 15. С. 120-126. URL: <https://nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/1909/1928>

Особистий внесок: проаналізовано міжнародне законодавство щодо механізмів реалізації державної політики протидії дезінформації, в тому числі й у сфері охорони здоров'я, в контексті встановлення обмежень поширення дезінформації; закріплення принципів залучення громадян до глобального інформаційного суспільства; необхідності усунення бар'єрів до рівноправного доступу до інформації у сфері охорони здоров'я та ін.

30. Гаєвська Л. А., Васюк Н. О. Механізми протидії дезінформації органами державної влади засобами мережевого управління. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2023. № 8. URL: <https://nayka.com.ua/index.php/dy/article/view/1968/1989>

Особистий внесок: досліджено проблеми поширення дезінформації; проаналізовано зарубіжний досвід і на цій основі визначено шляхи вдосконалення механізмів протидії дезінформації органами державної влади засобами мережевого управління в Україні.

Статті у зарубіжних виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз Scopus і Web of Science:

31. Savkov, A., Suray, I., Kotliar, L., Polishchuk, L., Bushman, I., Vasiuk, N. STEM education as the latest philosophy of lifelong learning to develop key competencies of a civil servant. *International Journal of Management*. 2020. Volume: 11, Issue: 2, Pages: 163-169. (Scopus) URL: https://iaeme.com/MasterAdmin/Journal_uploads/IJM/VOLUME_11_ISSUE_2/IJM_11_02_017.pdf

Особистий внесок: визначено шляхи розвитку ключових компетенцій державного службовця за допомогою STEM-освіти як філософії навчання та безперервної перепідготовки.

32. Білінська М. М., Сурай І. Г., Васюк Н. О., Савіна Т. В. Визначення потреб у навчанні керівників сфери охорони здоров'я України. *Медичні перспективи*. ESCI. 2020. Т. XXV. № 3. (WoS). URL: <https://medpers.dsma.dp.ua/issues/2020/N3/192-197.pdf>

Особистий внесок: визначено потреби у навчанні керівників сфери охорони здоров'я України за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» за допомогою експертного опитування.

33. Olena L. Korolchuk, Tetiana O. Artiukh, Tetiana V. Zaporozhets, Nataliia O. Vasiuk, Yevhenii Kulhinskyi Effectiveness of management in public administration in

complex and crises situations. *Revista San Gregorio*. 2020. Núm. 42. P. 110-120. (WoS) URL: <https://revista.sangregorio.edu.ec/index.php/REVISTASANGREGORIO/article/view/1546/12-OLENA>

Особистий внесок: проаналізовано тенденції державного управління, політики протидії кризовим явищам, визначено основні проблеми неефективності антикризового управління на прикладі розвинених країн.

34. Filippova, V., Karlova, V., Shpektorenko, I., Gaievska, L., Vasiuk, N., & Torchynyuk, V. Topical issues of the development of legal culture and professional competence of civil servants: the practice of the european union and ways of improvement in Ukraine. *Ad Alta: Journal of interdisciplinary research*, 2021. 11(2), XXI, 30-37. (WoS). URL: https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/110221/papers/A_05.pdf

Особистий внесок: запропоновано заходи щодо підвищення обізнаності щодо професійної культури через позиціонування цінностей та місії державного органу, встановлені принципи та правила поведінки державних службовців.

35. Korolchuk, O., Vasiuk, N., Klymkova, I., Shvets, D., Piddubnyi, O. COVID-19 Vaccination under Conditions of War in Ukraine. *Asian bioethics review*. APR 2023. (WoS, Scopus). URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s41649-023-00248-3>

Особистий внесок: досліджено проблеми вакцинації як основного фактору забезпечення здоров'я, зниження захворюваності та тяжкості перебігу захворювання на COVID-19 і важливого завдання держави на сучасному етапі.

36. Oleksii Bobrovskyi, Oleksandra Niema, Olha Domsha, Diana Zayats, Nataliia Vasiuk. Elements of digitalization of public management and administration: information technologies and artificial intelligence in the field of HR. *AD ALTA: journal of interdisciplinary research*. 2023. Vol. 13/02-XXXV. P. 151-159. (WoS). URL: https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/130235/papers/A_23.pdf

Особистий внесок: визначено роль цифрових технологій, платформ та рішення на основі штучного інтелекту в управлінні людськими ресурсами.

37. Karpenko O, Zaporozhets T, Tsedik M, Vasiuk N, Osmak A. Digital Transformations of Public Administration in Countries with Transition. *Economies. European Review*. 2023; 31(6): 569-588. (Scopus). URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/european-review/article/abs/digital-transformations-of-public-administration-in-countries-with-transition-economies/4380CE66F5AB7DD7F539D88E31C65D20>

Особистий внесок: здійснено оцінку цифрових трансформацій в перехідній економіці суспільства та визначено їх вплив на показники добробуту населення, рівень життя та ефективність державного управління.

В інших виданнях апробаційного характеру:

38. Васюк Н. О., Гаєвська Л. А. До проблеми оцінювання ефективності державного управління підготовкою державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування. *Освіта і наука в Україні: матеріали всеукраїнської наукової конференції*. 21-22 червня 2013 р., м. Дніпропетровськ. Частина I. Наук. ред. О. Ю. Висоцький. Дніпропетровськ: Роял Принт, 2013. 256 с. С. 130–132.

Особистий внесок: визначено критерії оцінки ефективності державного управління підготовкою державних службовців в Україні як кількісні, так і якісні, які

визначають рівень готовності до здійснення державними службовцями управлінської діяльності.

39. Васюк Н. О. Тенденції розвитку відносин Україна – ЄС. *Актуальні проблеми європейської інтеграції та євроатлантичного співробітництва України* : матеріали 11-ї регіон. наук.-практ. конф. 15 трав. 2014 р., м. Дніпропетровськ / за заг. ред. Л. Л. Прокопенка. Д. : ДРІДУ НАДУ, 2014. 292 с. С. 123–126.

40. Авраменко Т. П., Васюк Н. О. Удосконалення механізмів державного управління щодо протидії поширенню соціально небезпечних захворювань в умовах соціально-економічних змін. *Формування ефективних механізмів державного управління та менеджменту в умовах сучасної економіки: теорія і практика* : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 14 лист. 2014 р. / за ред. В. М. Огаренка, А. О. Монаєнка та ін. Запоріжжя : КПУ, 2014. 420 с. С. 17–18.

Особистий внесок: запропоновано напрями удосконалення механізмів державного управління у сфері профілактики соціально небезпечних хвороб.

41. Васюк Н. О., Корольчук О. Л., Мокрецов С. Є. Вплив громадського здоров'я на медико-демографічну ситуацію в Україні. *Проблеми управління соціальним і гуманітарним розвитком* : матеріали VIII регіон. наук.-практ. конф. за міжнар. участю / за заг. ред. О. Б. Кіреєвої. Д. : ДРІДУ НАДУ, 2014. 324 с. С. 192–195.

Особистий внесок: визначено причини депопуляції та погіршення стану здоров'я населення.

42. Васюк Н. О. Удосконалення магістерських програм підготовки фахівців у сфері охорони здоров'я. *Підготовка фахівців у галузі знань “Державне управління” : вимоги до змісту та відповідність сучасним викликам* : матеріали щоріч. наук.-практ. конф. за між нар. участю (Київ, 6 – 7 листоп. 2014 р.) / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, М. М. Білинської, В. М. Сороко. К. : НАДУ, 2014. 316 с. С. 25–26.

43. Авраменко Т. П., Васюк Н. О. Кадрові питання управління змінами в сфері охорони здоров'я в Україні. *Актуальні проблеми державного управління на сучасному етапі державотворення* : матеріали VIII Всеукр. наук.-практ. конф. (27 листоп. 2014 р., м. Луцьк) / за наук. ред. Т. М. Литвиненко, В. Я. Малиновського. Луцьк : СПД Гадяк Жанна Володимирівна, 2014. 214 с. С. 127–128.

Особистий внесок: надано пропозиції щодо удосконалення кадрового забезпечення у сфері охорони здоров'я, зокрема в підготовці керівних кадрів для галузі.

44. Васюк Н. О. Керівні кадри в системі охорони здоров'я: сутність понять. *Завдання держави у забезпеченні ефективної кадрової політики системи охорони здоров'я* : матеріали наук.-практ. конф. (Київ, 22 квіт. 2015 р.) / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В. М. Князевича, Н. О. Васюк. ДСК-Центр, 2015. 160 с. С. 18–23.

45. Васюк Н. О. Нормативно-правове забезпечення кадрової політики системи охорони здоров'я України: шляхи удосконалення. *Інституційне забезпечення кадрової політики у державному управлінні: становлення та розвиток* : матеріали щоріч. Всеукр. на ук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 29 трав. 2015 р.) / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, А. І. Семенченка, С. В. Загороднюка. К. : НАДУ, 2015. 404 с. С. 63–64.

46. Васюк Н. О. Кадрове забезпечення державного управління охороною здоров'я в Україні: перспективи розвитку. *Пріоритетні питання діяльності закладів охорони здоров'я та сучасні підходи до їх вирішення*: Матеріали науково-практичної

конференції з міжнародною участю (Київ, 16 жовтня 2015 р.) / За ред. Д.Д. Дячука. К., 2015. 92 с. С. 19-22.

47. Васюк Н. О. Підвищення кваліфікації керівників системи охорони здоров'я в контексті євроінтеграції України. *Європейські принципи і стандарти підготовки публічних управлінців: орієнтири для України* : матеріали щоріч. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 5–6 листоп. 2015 р.) / [за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, М. М. Білинської, В. М. Сороко, Л. А. Гаєвської]. К. : НАДУ, 2015. 312 с. С. 107-108.

48. Васюк Н. О., Гулієва С. Е. Підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації керівних кадрів для стоматологічної галузі в Україні: проблеми та шляхи вирішення. *Державне управління людськими ресурсами у сфері охорони здоров'я в Україні* : матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за між-нар. участю (Київ, 23 берез. 2016 р.) / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В. М. Князевича, Н. О. Васюк. К. : ДКС-Центр, 2016. 212 с. С. 24–28.

Особистий внесок: визначено стан здійснення підготовки фахівців для системи охорони здоров'я.

49. Васюк Н. О. Комунікативна компетентність керівних кадрів системи охорони здоров'я. *Розвиток професійних компетентностей державних службовців: комунікативний аспект*: матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 3-4 листоп. 2016 р.) / за заг.ред. В. С. Куйбіди, М. М. Білинської, В. М. Сороко, Л. А. Гаєвської. Київ: НАДУ, 2016. С.102-103.

50. Васюк Н. О. Нормативно-правове забезпечення реформування системи охорони здоров'я в Україні. *Проблеми управління соціальним і гуманітарним розвитком* : матеріали XI регіон. наук.-практ. конф. за міжнар. участю / за заг. ред. О. Б. Кіреєвої. Д. : ДРІДУ НАДУ, 2017. 725 с. С. 526–529.

51. Білинська М. М., Васюк Н. О., Корольчук О. Л., Мокрецов С. Є. Дистанційні курси підвищення кваліфікації для керівних кадрів у сфері охорони здоров'я в умовах системних змін. *Публічне врядування в Україні: стан, виклики та перспективи розвитку*: матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю, присвяч. 100-річчю держ. служби в Україні (Київ, 25 трав. 2018 р.) : у 5 т. / за заг. ред. В. С. Куйбіди, М. М. Білинської, О. М. Петроє. Київ: НАДУ, 2018. Т. 5. 176 с. С. 107–108.

Особистий внесок: здійснено аналіз проведеного в Національній академії державного управління при Президентові України дистанційного курсу «Політика та управління у секторі економіки та фінансування системи охорони здоров'я в Україні».

52. Васюк Н. О., Іванько О. В. Особливості впливу держави на мотивацію та стимулювання персоналу закладів охорони здоров'я. *Інституціоналізація публічного управління в Україні в умовах євроінтеграційних та глобалізаційних викликів* : матер. щорічн. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 24 травня 2019 р.) : у 5 т. / за заг. ред. А. П. Савкова, М. М. Білинської, О. М. Петроє. К. : НАДУ, 2019. Т. 2. 116 с. С. 57-58.

Особистий внесок: визначено напрями впливу держави на мотивацію та стимулювання персоналу закладів охорони здоров'я.

53. Васюк Наталія, Ісса Хусам. Сучасні пріоритети розвитку публічної політики у сфері охорони здоров'я в Україні. *International Trends in Science and Technology*:

Proceedings of the XV International Scientific and Practical Conference Vol.3, July 31, 2019, Warsaw, Poland. P. 23-26.

Особистий внесок: здійснено аналіз наукових праць та нормативно-правових актів щодо розвитку публічної політики у сфері охорони здоров'я.

54. Сурай І. Г., Васюк Н. О. Stem-навчання керівних кадрів соціогуманітарної сфери для досягнення цілей сталого розвитку України. *Україна 2030: публічне управління для сталого розвитку* : матеріали щоріч. міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 2020 р.) : у 3 т. / за заг. ред. А. П. Савкова, М. М. Білінської, О. М. Петроє. Київ : НАДУ, 2020. Т. 1. 228 с. С. 126-128. С. 126-128.

Особистий внесок: досліджено питання розвитку кадрового потенціалу сфери охорони здоров'я, особливо керівних кадрів, шляхом удосконалення механізмів підготовки, перепідготовки та підвищення їх кваліфікації за допомогою інноваційних форм навчання, у т.ч. тренінгів та STEM-навчання.

55. Васюк Н. О., Дузь О. М., Жилінська Т. М. Формування резильєнтності у службовців сфери охорони здоров'я. *Модернізація професійної підготовки державних службовців в умовах глобальних викликів та сучасних змін в суспільстві* : зб. тез міжнар. круглого столу, Україна–Литовська Республіка, 08 лип. 2021 р., м. Київ / редкол. : Ольга Андрєєва, Ірина Криворучко, Наталія Ларіна ; за заг. ред. Лариси Комахи. Київ : Навч.-наук. ін-т публ. упр. та держ. служби Київ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка, 2021. 176 с. С. 61-62.

Особистий внесок: окреслено пропозиції щодо розроблення та впровадження програм формування резильєнтності для державних службовців та працівників сфери охорони здоров'я.

56. Іванько О. М. Жаховський В. О., Лівінський В. Г., Васюк Н. О. Роль і значення військово-медичної освіти та науки для формування ефективної системи медичного забезпечення оборони. *Від теорії до практики в управлінні та врядуванні* : матеріали Всеукраїнського круглого столу, 18 листопада 2021 р. / за заг. ред. С.М. Приліпка, О.В. Ковальової. Київ : НУБіП, 2021. 204 с. С. 50-55.

Особистий внесок: окреслено основні пріоритетні заходи оборонної реформи в питаннях медичного забезпечення військ.

57. Запорожець Т. В., Васюк Н. О. Інформаційна безпека у кіберпросторі: еволюція та сучасність. *Кібербезпека державних інституцій та подолання кризових станів*: матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ-Вроцлав, 26 травня 2022 року). К.: ІСЗІ КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 321 с. С.309-311.

Особистий внесок: досліджено вплив інформаційної сфери на розвиток складових національної безпеки.

58. Васюк Н. О. Історико-правові аспекти трансформаційного механізму державної політики у сфері охорони здоров'я України. *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку*: матеріали XXVII Міжнародної науково-практичної конференції / за ред. І. В. Харченко, Є. О. Романенка. м. Ліон (Франція): ГО «ВАДНД», 07 грудня 2022 р. 375 с. С. 22-26.

59. Васюк Н. О. Формування та реалізація державної політики у сфері охорони здоров'я в Україні: напрями співробітництва з ВООЗ. *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку*: матеріали XXVIII Міжнародної науково-практичної конференції / за ред. І. В. Жукова, Є. О. Романенка. Лімасол (Кіпр): ГО «ВАДНД», 07 січня 2023 р. 397 с. С. 20-23.

60. Запорожець Тетяна, Васюк Наталія Трансформаційні зміни державної політики у сфері охорони здоров'я: імперативи та можливості у пост-воєнній відбудові. *Кібербезпека державних інституцій та подолання кризових станів*: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції в 2-х т. Том 2. Особливості діяльності органів державної влади в умовах кризи. Зб. тез наук. доп. (Київ – Вроцлав. Травень 2023). [Електронне видання]. Київ : «ОФІС ЦИФРОВОГО ВРЯДУВАННЯ», 2023. Т.2. 148 с. С. 24-26. URL: <https://dwl.kiev.ua/art/kdi02/02.pdf>

Особистий внесок: проаналізовано динаміку очікуваної тривалості життя при народженні в Україні та в окремих країнах ЄС (1992-2021 роки); надано пропозиції щодо процесу подальшої трансформації сфери охорони здоров'я.

61. Васюк Н. О. Інформаційна політика у сфері охорони здоров'я в умовах кризи: стан та перспективи розвитку. *Політичні технології пропаганди та контрпропаганди у російсько-українській війні*: Зб. матеріалів Круглого столу з міжнародною участю. К.: КНЕУ, 2023. 149 с. С. 58-60.

62. Васюк Н. О., Красножон Ю. А. Нормативно-правові засади розвитку інституту сімейної медицини в умовах трансформації сфери охорони здоров'я в Україні. *Модернізація вітчизняної правової системи в умовах світової інтеграції*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Кропивницький, 22-23 березня 2023 р. / за заг. ред. О. Р. Антонова, С. І. Москаленко. Кропивницький : ЛА НАУ, 2023. 351 с. С. 28-31.

Особистий внесок: надано пропозиції щодо удосконалення нормативно-правових засад розвитку інституту сімейної медицини в умовах трансформації сфери охорони здоров'я в Україні.

63. Васюк Н. О., Гудзенко К. С. Напрями удосконалення державної політики щодо організації надання медичної допомоги при серцево-судинних захворюваннях в Україні. *Сучасні аспекти реформування системи публічного управління в умовах воєнного часу*: матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (2 червня 2023 року) / за заг. ред. О.І. Пархоменко-Куцевіл. Переяслав, 2023. 333 с. С. 49-51.

Особистий внесок: окреслено основні першочергові завдання державної політики України у сфері охорони здоров'я при наданні медичної допомоги із серцево-судинними захворюваннями.

64. Васюк Н. О., Чернишук С. С. Державне управління закладами охорони здоров'я в Україні (на прикладі Національної дитячої спеціалізованої лікарні «Охматдит» МОЗ України): організаційно-правові засади. *Integration of Education, Science and Business in Modern Environment: Summer Debates: Proceedings of the 5th International Scientific and Practical Internet Conference, August 3-4, 2023*. FOP Marenichenko V.V., Dnipro, Ukraine, 570 p. С. 131-133.

Особистий внесок: запропоновано заходи щодо удосконалення організаційно-правового забезпечення державного управління закладами охорони здоров'я.

65. Інституціоналізація публічного управління в Україні : наук.-аналіт. доп. / за заг. ред. М. М. Білинської, О. М. Петроє. Київ : НАДУ, 2019. 210 с.

Особистий внесок: визначено напрями реформування механізмів державного регулювання розвитку соціогуманітарної сфери держави, зокрема розвитку суспільних інститутів охорони здоров'я (Розділ 3; п. 3.4.).

66. Жаховський, В. О., Лівінський, В. Г., Остащенко, Т. М., Іванько, О. М., Васюк, Н. О. Медичне забезпечення Збройних Сил України у контексті трансформації суспільної охорони здоров'я: нормативно-правові аспекти. *Український журнал*

військової медицини. 2021. №2(4), С. 5-13. URL: <https://ujmm.org.ua/index.php/journal/article/view/221/147>

Особистий внесок: здійснено аналіз нормативно-правової бази системи охорони здоров'я України в контексті трансформації.

67. Білинська М. М., Васюк Н. О., Корольчук О. Л., Худошина О. В. Управління якістю медичної допомоги як основа національної політики у сфері охорони здоров'я: конспект лекцій для слухачів спец. «Публ. упр. та адміністрування» (Спеціалізація «Упр. у сфері охорони здоров'я») галузі знань «Публ. упр. та адміністрування». Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Каф. соц. і гуманітар. політики. Київ: НАДУ, 2017. 108 с.

Особистий внесок: визначено сучасний стан та етапи розвитку менеджменту якості; сформовано підходи до розуміння категорії «якість».

68. Білинська М. М., Васюк Н. О., Бойко С. Г. Політика та управління в секторі економіки та фінансування системи охорони здоров'я в Україні: навч. посіб. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Каф. соц. і гуманітар. політики. Київ: НАДУ, 2017. 107 с.

Особистий внесок: здійснено аналіз стану реформи фінансування системи охорони здоров'я та нормативно-правового забезпечення реформування галузі.

69. Політика та управління в секторі економіки та фінансування системи охорони здоров'я в Україні: метод. рек. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Каф. соц. і гуманітар. політики; уклад.: М. М. Білинська, С. Є. Мокрецов, Н. О. Васюк, О. Л. Корольчук. Київ : НАДУ, 2017. 44 с.

Особистий внесок: розроблено навчальну програму курсу «Політика та управління в секторі економіки та фінансування системи охорони здоров'я в Україні»; складено тематичний план курсу, форми контролю та графік навчального процесу.

70. Ситуаційні завдання щодо прийняття управлінських рішень у сфері охорони здоров'я (CASE-STUDY) : метод. рек. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Каф. соц. і гуманітар. політики ; уклад.: М. М. Білинська, С. Є. Мокрецов, Н. О. Васюк [та ін.]. Київ : НАДУ, 2017. 60 с.

Особистий внесок: розроблено вимоги до виконання ситуаційних завдань (CASE-STUDY); сформовано окремі ситуаційні завдання (CASE-STUDY) щодо прийняття управлінських рішень у сфері охорони здоров'я.

71. Білинська М. М., Васюк Н. О., Жаліло Л. І. [та ін.]. Політика та публічне управління у сфері охорони здоров'я: підручник. У 2 т. Т. 1; редкол.: В. М. Князевич (голова) [та ін.] ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ : НАДУ, 2017. 284 с.

Особистий внесок: виокремлено напрями розвитку кадрової політики охорони здоров'я в Україні; здійснено порівняльний аналіз публічного управління охороною здоров'я міжнародних систем охорони здоров'я; визначено основні поняття в категорії «громадського здоров'я».